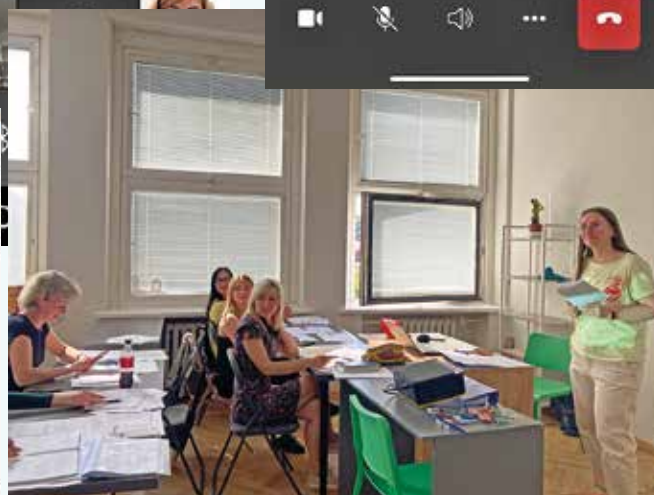
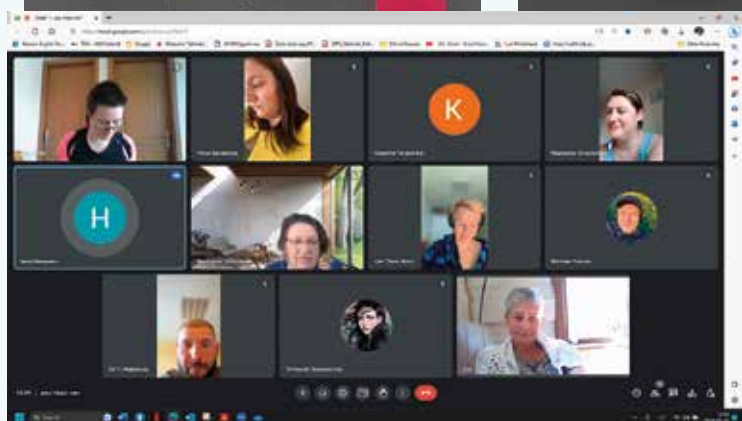

TAUTINIŲ bendrijų 2023 naujienos Nr. 2 (85)

Visuotinis (Konstantinopolio) patriarchas Baltramiejus I.

Viešosios įstaigos „Stiprūs kartu“ parama daugiau kaip trims šimtams ukrainiečių suteikė galimybę mokytis lietuvių kalbos

T u r i n y s

TAUTINIŲ MAŽUMŲ DEPARTAMENTAS PRIE LRV

Paminėta Tautinių bendrijų diena.....	2
Diskusijoje – tradicinių Lietuvos tautinių bendruomenių ir naujųjų imigrantų sąveikos būdai.....	2
Ukrainiečių priėmimo ir integravimo iššūkiai.....	3
Pristatytas Lietuvos ateities vizijos „Lietuva 2050“ projektas.....	3
Aptartas tautinių mažumų politikos įgyvendinimas.....	3

AKTUALIJOS

Lietuvoje Konstantinopolio bažnyčia atgimė Tautinių bendrijų namuose.....	4
Lietuvos savivaldybių ir valstybės institucijų parama tautinėms bendrijoms.....	6
Panerių memoriale vyko pasitarimas dėl romų genocido aukų įamžinimo.....	6
Diskusija, skirta tarptautinei romų dienai.....	7
Vida Montvydaitė lankėsi Šalčininkų rajone.....	7

JUOS PRISIMENAME

Prisimenant Jurių Pankivą.....	8
--------------------------------	---

KULTŪRA

Tradicinis festivalis – kasmet vis naujai.....	13
Lenkų kultūros ambasadorė Apolonija Skakovska.....	15
Baltarusių kultūros centro „Krok“ ansambliui „Svitanak“ – 25-eri.....	17
Vilniaus gimtadieniui – „Estonian voices“.....	18
Rodikos Morari paroda – dovana Vilniui.....	18
„Poezijos pavasario 2023“ vakaras, skirtas V. Sirokomlei.....	19
Tautinę savimone stiprina konkursas „Tradicijų paveldėtojai“.....	20
Pristatytas dainynas „Totoriška daina – tolimos tėvynės ilgesys“.....	20
Veiklos kupina Kauno armėnų vasara.....	21

ŠVIETIMAS

300 ukrainiečių mokyti lietuvių kalbos galimybę suteikė „Stiprūs kartu“ parama.....	22
Paminėta Izraelio Nepriklausomybės diena.....	25
Tautinių bendrijų namuose svečiavosi jaunieji alytiškiai.....	25
Startuolio „SPEAK Lithuania“ įkūrėja Narmin Aliyeva.....	26

BENDRUOMENĖS IR LIETUVA

Iš Vilniaus ukrainiečių bendrijos veiklos.....	27
--	----

Paminėta Tautinių bendrijų diena

Gegužės 23 d. Vilniaus senajame teatre Tautinių mažumų departamento iniciatyva iškilmingai paminėta Tautinių bendrijų diena.

Minėjimo metu buvo parodytas Juliaus Dautarto režisuotas Panevėžio lėlių teatro spektaklis „Mano vardas Icchokas“. Spektaklis skirtas Vilniaus geto panaikinimo 80-mečiui.

„Karas Ukrainoje įnešė pasikeitimų ir į Lietuvos tautų santykius, todėl šiandien tautinių bendruomenių dialogas turi būti kaip niekada pilnavertis. Holokaustas, tautinė neapykanta, deja, yra ne tik skaudi praeitis, bet ir žiauri dabartis. Turime nepaliaudami mokytis tautinės darnos“, – kalbėjo Tautinių mažumų departamento direktorė dr. Vida Montvydaitė.

TMD inf.

Vilniaus senajame teatre iškilmingai paminėta Tautinių bendrijų diena.

Diskusijoje – tradicinių Lietuvos tautinių bendruomenių ir naujųjų imigrantų sąveikos būdai

Birželio 8 d. Tautinių mažumų departamentas organizavo strateginę sesiją „Lietuvos tautinės bendruomenės ir naujoji imigracija: tautinės tapatybės (re)konstravimas“, kurioje įvairių sričių atstovai diskutavo apie galimybes ir iššūkius, su kuriais susiduria mūsų valstybė, suteikdama prieglobstį atvykstantiems imigrantams.

Diskusijoje dalyvavo tautinių bendruomenių atstovai, žurnalistai, visuomenininkai.

Lietuvos socialinių mokslų centro Sociologijos instituto komanda pristatė atliktą tyrimą apie Lietuvos valstybingumo atgavimo XX a. pab. įvykius ir procesus, Lietuvos tautinių mažumų vaidmenį juose bei konstruojamus pasakojimus. Tyrimo pagrindu išleista monografija „Lietuvos valstybingumo atkūrimas tautinių mažumų perspektyvose: etniškumas, įtrauktis, pasirinkimai“.

Kalbėdama apie kultūrinės erdvės transformaciją dabartinių procesų kontekste, Senojo Vilniaus teatro vadovė Olga Polevikova atkreipė dėmesį

kad Lietuvos visuomenei reikia ieškoti būdų integruoti naujai besikuriančių bendruomenių kūrybinį ir kultūrinį potencialą.

Vytauto Didžiojo universiteto mokslininkas Linas Kontrimas pabrėžė, kad emocija yra viena iš svarbiausių nacionalinės tapatybės magnetizmo dalių, o pats nacionalinės tapatybės magnetizmas susideda iš keturių elementų: bendrystės poreikio; priklausomybės, atnešančios saugumo jausmą; kultūrinės ekspansijos pateisinimo; namų ilgesio.

Portalo ru.delfi.lt vyr. redaktorius Olegas Jerofejevas pastebėjo, kad prasidėjus masiniams migracijos procesams žiniasklaida pradėjo atlikti dvigubą vaidmenį – ji ne tik skleidžia informaciją, bet ir padeda pabėgėliams gauti reikalingų žinių.

Kaip teigė žurnalistas Dmitrijus Semenovas, pagrindinė riba, skirianti į Lietuvą atvykstančius imigrantus, yra 2022 m. vasario 24 diena – karo Ukrainoje pradžia. Jis taip pat atkreipė dėmesį į kuriamus socialinius burbu-

lus, kuriuose užsidaro atvykstantys pabėgėliai ir pasiūlė bendradarbiauti per savanorių projektus, kurie galėtų apjungti lietuvių, rusų, ukrainiečių, baltarusių ir kitas bendruomenes.

Radio R programų direktorius Ernestas Alesinas nagrinėjo požiūrio į rusų kalbą ir rusakalbius asmenis viešojoje erdvėje transformacijas po karo Ukrainoje pradžios ir pabrėžė ypatingą savikontrolės, kurią turi atlikti Lietuvos žiniasklaidos priemonės tautinių mažumų kalbomis, vaidmenį.

Bendruomenių ir medių tautinių mažumų kalbomis, kaip tarpininkų, padedančių naujesiems imigrantams integruotis, akcentavo visi renginio dalyviai.

Tautinių mažumų departamento nuo karo Ukrainoje pradžios organizuojamos strateginės sesijos tapo tradicine pokalbių apie svarbius dalykus, kurie jaudina tautinių mažumų bendruomenes, mokslininkus ir medias, forma. Prie diskusijų per pusanturų metų jungėsi ne tik bendruomenės, mokslininkai, žurnalistai, įvairių sričių specialistai, bet ir Departamento užsienio partneriai, ESBO atstovai.

TMD inf.

Ukrainiečių priėmimo ir integravimo iššūkiai

Tautinių mažumų departamento užsakymu kovo 6–balandžio 2 d. atliktas sociologinis tyrimas, kuris, apklausus 1003 Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Alytaus, Marijampolės, Tauragės ir Utenos apskričių gyventojus, atskleidė, jog daugiau kaip 40 proc. Lietuvos gyventojų visiškai pritaria teiginiui, kad Lietuva turi priimti kiek įmanoma daugiau pabėgėlių iš Ukrainos ir privalo jiems kuo labiau padėti. Jų teigimu, pabėgėliai iš Ukrainos jiems yra artimesni nei pabėgėliai iš kitų šalių. Panašias tendencijas įvardija ir Estijos bei Latvijos atstovai, dalyvavę Tautinių mažumų departamento organizuotame ekspertų susitikime, kuriame pristatyti Lietuvoje atlikto tyrimo rezultatai.

Vykdam tyrimą buvo apklausti 202 iš Ukrainos nuo karo pasitraukę asmenys. 87,6 proc. teigė jaučiantys palankų lietuvių požiūrį ir nepatyrę diskriminacijos ar įžeidimų dėl tautybės ar kalbos.

Atvykusiems ukrainiečiams labiausiai patinka Lietuvos valstybės jiems suteiktas rūpestis ir saugumo jausmas (31,7 proc.), išmokos, parama ir socialinė pagalba (24,3 proc.). Tačiau nemaža dalis respondentų tarp problemų, su kuriomis jiems teko

Gegužės pradžioje vykusiam tyrimo aptarime dalyvavo dr. Vida Montvydaitė (pirma iš kairės), Estijos ir Latvijos atstovės.

susidurti atvykus į Lietuvą, įvardijo būsto problemas (28,2 proc.), kalbos barjerą (20,3 proc.), išdarbinimo problemas (14,4 proc.), finansinius sunkumus (12,9 proc.) ir moralines, psichologines problemas (11,9 proc.).

Tik nedidelė dalis – 2,5 proc. respondentų nurodė, kad jiems trūksta informacijos apie dokumentų išdavimo ir pratęsimo procedūras, 1,5 proc. respondentų skundėsi, kad jiems sunku patekti pas gydytoją.

Tyrimas parodė, kad beveik visi apklausti Ukrainos piliečiai domisi Ukrainoje vykstančiais socialiniais procesais ir nori būti geriau informuoti bei ateityje dalyvauti viešajame Ukrainos gyvenime. Taip pat jie palaiko socialinius ryšius su Ukraina ir bendrauja su giminėmis, draugais, pažįstamais, likusiais arba išvykusiais iš Ukrainos, ir nori dalyvauti Ukrainos prezidento ir Ukrainos Aukščiausiosios Rados rinkimuose.

Apie 35 000 ukrainiečių priėmimoje Estijoje taip pat siekiama

užtikrinti visų jiems būtinų paslaugų teikimą. „Apie 80 proc. gyventojų remia ukrainiečius, o valstybė stengiasi sudaryti kuo palankesnes sąlygas nemokamai mokytis estų kalbos“, – pažymėjo renginyje dalyvavusi Estijos kultūros ministerijos Kultūrų įvairovės departamento atstovė Anne-Ly Reimaa.

Latvijos kultūros ministerijos Bendruomenių integracijos departamento vadovė Jelena Šaicāne teigia, kad Latvijoje situacija panaši, nors skaičiai šiek tiek mažesni – dabar yra 32 000 užsiregistravusių ukrainiečių. „Latvijoje valstybė suteikia galimybę nemokamai mokytis latvių kalbos, taip pat vaikams organizuojamos vasaros stovyklos. Pirminės paramos sistema (būstas, darbas, mokyklos, medicinos paslaugos) veikia gerai. Dabar didesnis dėmesys skiriamas ukrainiečių integravimui į vietines bendruomenes“, – teigė Latvijos atstovė.

TND inf.

Pristatytas Lietuvos ateities vizijos „Lietuva 2050“ projektas

Tautinių mažumų departamento direktorė dr. Vida Montvydaitė dalyvavo gegužės 19 d. Apvalaus stalo diskusijoje, kurioje tautinių mažumų atstovams pristatytas Lietuvos ateities vizijos „Lietuva 2050“ projektas. Susirinkusieji akcentavo didesnio dėmesio tautinėms mažu-

moms pristatomame dokumente būtinybę, teikė siūlymus dėl pačios tautinių mažumų apibrėžties, papildomos įtraukties, švietimo, migracijos iššūkių, atskirtų patiriančių bendruomenių integracijos, neskaitlingų tautinių bendruomenių išsaugojimo, daugiatautės LKD patirties

perėmimo ir pritaikymo modernios valstybės raidai.

„Mes esame įvairios kilmės lietuviai, turintys skirtingą tautinį, kultūrinį pradą, tačiau norintys sklandžiai įaugti į daugiakultūrę Lietuvą“, – sakė Tautinių bendrijų tarybos pirmininkas Daumantas Levas Todesas.

TMD inf.

Aptartas tautinių mažumų politikos įgyvendinimas

Birželio 7 d. vyko Tautinių mažumų departamento ir Ukrainos etninių reikalų ir sąžinės laisvės valstybės įstaigos susitikimas, kuriame buvo aptartos abiejų valstybių tautinių mažumų politikos įgyvendinimo aspektai.

Susitikime dalyvavo Tautinių mažumų departamento direktorė dr. Vida Montvydaitė, Etninių reikalų ir sąžinės laisvės valstybės įstaigos vadovo pavaduotojas Ihor Lossovskiyi ir kiti abiejų institucijų darbuotojai.

Susitikimo metu buvo pristatyti Ukrainos tautinių mažumų ir Ukrainos vietinių gyventojų įstatymai, vyko diskusija apie tautinių bendruomenių integracijos ypatumus Ukrainoje.

TMD inf.

Lietuvoje Konstantinopolio bažnyčia atgimė Tautinių bendrijų namuose

Karolina Baltmiškė

„Kai Maskvos patriarchatas mus nušalino, su tikinčiaisiais rinkdavomės Tautinių bendrijų namų salėje, kur neformaliai bendravome, skaitėme šventąjį raštą. Atkūrus Lietuvoje Konstantinopolio patriarchatą čia aukojome ir pirmąją Dieviškąją liturgiją“, – apie Tautinių bendrijų namų suteiktą pagalbą, kilus Lietuvoje dirbančių Maskvos patriarchato kunigų konfliktui su patriarchatu, pasakoja Konstantinopolio patriarchato kunigas Gintaras Sungaila.

Šimtmečiais matuojama bendrystė

Stačiatikybė Lietuvoje turi galias šaknis, siekiančias XIII amžių. XIV amžiuje Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje veikiantis stačiatikių metropolitas priklausė Konstantinopolio visuotinio patriarchato jurisdikcijai. Nuo XIV amžiaus Lietuvos stačiatikiai buvo Kijevo ir visos Rusijos stačiatikių metropolijos, kuri pripažino Konstantinopolio bažnyčią kaip savo Motiną ir priklausė Švenčiausiojo Konstantinopolio Apaštališkojo Sosto jurisdikcijai, dalis, pripažinusi visuotinio patriarcho bažnytinę valdžią. 1458 m. įvykdyta Konstantinopolio Kijevo metropolijos reorganizacija, po kurios Vilnius ir šiandieninė Lietuvos teritorija liko Kijevo, Haličo ir visos Rusijos metropolinės diecezijos sudėtyje. Po 1596 m. bažnytinės unijos stauropėgiją turėję Lietuvos stačiatikių unijos stačiatikių brolijos ir vienuolynai liko ištikimi Konstantinopolio Motinai Bažnyčiai ir visuotiniam patriarchui.

„Tačiau Rusijai užkariaujant vis daugiau žemių į vakarus nuo Maskvos, bažnytinės provincijos po truputį tapo pavaldžios Maskvai, o po trečiojo Abiejų Tautų Respublikos padalijimo

Konstantinopolio patriarchato kunigas Gintaras Sungaila.

visoje jos buvusioje teritorijoje išgalėjo ir ilgus metus čia gyvavo Rusijos ortodoksų bažnyčia“, – istorijos vingius peržvelgia kunigas Gintaras Sungaila.

Tapo įsiplieskusio konflikto epicentru

Visuotinis patriarchas ne kartą sulaukė tikinčiųjų ir Ukrainos politinių vadovų prašymų atsiskirti nuo Maskvos. 2019 m. sausio 5 dieną buvo suteikta autokefalią Ukrainos bažnyčiai ir pasirašytas dokumentas šiuo klausimu. Kaip pabrėžė Visuotinis patriarchas, ukrainiečių atsiskyrimas nuo Maskvos sutrukdė Maskvai teigti, kad ji vadovauja stačiatikių bendruomenei Ukrainoje.

„Atsakydamas į Ukrainos bažnyčiai suteiktą visišką nepriklausomybę, Maskvos ir visos Rusijos patriarchas Kirilas nutraukė bendravimą su Konstantinopolio patriarchatu ir su kitomis bažnyčiomis, pripažinusiomis Ukrainos bažnyčios nepriklausomybę. Lietuvoje gyvenantys graikai atsidūrė to konflikto epicentre: daugelis jų yra susiję su Graikijos bažnyčia, bet tuomet Lietuvoje veikė bažnyčia, nepripažįstanti Konstantinopolio patriarchato,

– įvykius peržvelgia kunigas Gintaras Sungaila. – Situacija pasidarė dar labiau sudėtingesnė Rusijai pradėjus karą prieš Ukrainą. Kai Maskvos ir visos Rusijos patriarchas pradėjo remti karą Ukrainoje, atsirado ir etinė, ir moralinė dilema. Daugelis Lietuvos graikų, kaip ir daugelis pasaulio žmonių, palaikė ukrainiečių tautą jų kovoje už laisvę. Žmonės nenorėjo, kad jų bažnyčia būtų pavaldi karą remiančiam patriarchui. Konstantinopolio patriarchas Baltramiejus I nuo pirmųjų karo dienų kategoriškai pasmerkė Rusijos agresiją ir visomis imanomomis priemonėmis palaikė ukrainiečius.“

Atleisti ortodoksų dvasininkai

Rusijos invazijos Ukrainoje nepalaikė ir Lietuvoje tarnaujantys kunigai. Maskvos patriarchatui priklausę trys lietuviai dvasininkai, kritikavę patriarchato vadovą patriarchą Kirilą, 2022 metų balandžio mėnesį susilaukė savo vadovybės nemalonės. Lietuvos stačiatikių arkivyskupijos vadovas, metropolitas Inokentijus iš užimamų pareigų atleido kunigą Vitalijų Mockų, o kitus du kunigus – Gintarą Jurgį Sun-

gailą ir Vitalį Dauparą – ne tik atleido iš pareigų, bet ir nušalino nuo bet kokios aktyvios tarnystės Bažnyčioje.

Tai buvo analogų neturintis atvejis Lietuvos istorijoje, kai ortodoksų dvasininkai susilaukia tokių nuobaudų.

Pagalbą ryšiui su bendruomenėmis palaikyti suteikė Tautinių bendrijų namai. „Viskas vyko palaipsniui. Kunigai Gintaras Sungaila ir Vitalijus Mockus anksčiau dirbo su bendruomenėmis. Vitalijus Mockus pamaldas vesdavo lietuvių kalba. Antrą karo savaitę į Tautinių bendrijų namus pradėjo skambinti ukrainiečiai, kitų bendruomenių ortodoksų tikėjimą išpažįstantys nariai ir sakyti, kad jie neturi kur melstis. Paskambinau Lietuvos graikų draugijos „Patrida“ vadovei Evelinai Paulavičienei ir pakviečiau juos rinktis Tautinių bendrijų namuose. Apie metus čia rinkdavosi. Kadangi kunigai buvo nušalinti nuo tarnystės, Tautinių bendrijų namuose jie tik susitikdavo su tikinčiaisiais, bendraudavo, skaitydavo Šventąjį Raštą“, – apie Tautinių bendrijų namų indėlį, atkuriant Konstantinopolio patriarchato jurisdikciją, pasakoja tuometinis laikinai pareigas einantis viešosios įstaigos „Tautinių bendrijų namai“ vadovas Vilius Mikulėnas.

Konstantinopolio patriarchato jurisdikcijos atkūrimas

„Atsikurti Konstantinopolio patriarchatui Lietuvoje padėjo labai daug karo suvienytų žmonių. Trylika tautinių bendrijų Konstantinopolio patriarchatui parašė laišką, kuriuo prašė suteikti galimybę Lietuvoje atkurti Konstantinopolio patriarchato bažnyčias“, – už palaikymą dėkingas kunigas Gintaras Sungaila.

2022 metų pavasarį laišku į Konstantinopolio visuotinį patriarchą Baltramiejų I kreipėsi premjerė Ingrida Šimonytė, tuo išreikšdama Lietuvos vyriausybės paramą dalies stačiatikių siekiui atsiskirti nuo Maskvos.

2022 metų rugsėjo 19 d. Konstantinopolio patriarchas Baltramiejus I priėmė Lietuvos delegaciją, vadovaujamą

Lietuvos graikų draugijos „Patrida“, vadovaujamos Evelinos Paulavičiienės, kovo 25 dieną surengtoje popietėje, skirtoje Graikijos nepriklausomybės dienai, primenančiai, kad 1821 m. kovo 25 dieną prasidėjo graikų sukilimas prieš turkus, kuris baigėsi graikų pergale, dalyvavo Graikijos ambasadorius J.E. Grigoris Karahalios. Kaip pažymėjo renginyje dalyvavę kunigai, ši šventė paryškina Konstantinopolio patriarchato jurisdikcijos atkūrimo Lietuvoje svarbą.

užsienio reikalų viceministro Manto Adomėno. Susitikimo metu aptarta ortodoksų bendruomenės situacija ir Konstantinopolio patriarchato Lietuvoje atkūrimo galimybės.

Į Stambulą vyko ir su patriarchu susitiko ir Lietuvos graikų draugijos „Patrida“ vadovė Evelina Paulavičiėnė. „Kreipdamiesi į Konstantinopolio patriarchą mes pažymėjome, kad Lietuvoje atkurti Konstantinopolio patriarchato jurisdikciją skatina susidariusios aplinkybės. Vykstant karui Ukrainoje, Lietuvoje padaugėjo ortodoksų tikėjimą išpažįstančių žmonių. Netiesa, kad dauguma šio tikėjimo išpažintojų yra rusai, ortodoksų yra labai įvairių tautybių. Tai ir graikai, ir rumunai, ir serbai, ir ukrainiečiai, ir baltarusiai, taip pat ir lietuviai“, – teigia Evelina Paulavičiėnė.

„Į patriarchatą, pateikdami apeliacijas, kreipėmės ir mes – nušalintieji kunigai“, – sako kunigas Gintaras Sungaila.

2023 m. vasario 17 dieną Visuotinis (Konstantinopolio) patriarchatas oficialiai paskelbė, kad buvo peržiūrėtos Maskvos patriarchato iš kunigų luomo pašalintų Lietuvos kunigų Vladimiro Seliavko, Vitalijaus Mockaus, Vitalio Dauparo, Gintaro Sungailos ir Georgijaus Ananjevo pateiktos apeliacijos ir vienbalsiu Šventojo Sinodo sprendimu šiems dvasininkams sugrąžintas bažnytinis kunigo statusas. Jo Šventenybė Visuotinis patriarchas Baltramiejus I minėtus kunigus priėmė į savo ganytojiškąją globą.

„Kai Lietuvoje buvo atstatytas Konstantinopolio patriarchatas, mums reikėjo vietos, kur galėtume aukoti Dieviškąją liturgiją. Mums reikalingą vietą suteikė Tautinių bendrijų namai. Tad kovo pradžioje šių namų salėje ir aukojau pirmąją Dieviškąją liturgiją jau ne kaip Maskvos, o kaip Konstantinopolio patriarchato dvasininkas. Tiesiog pastatėme stalą, jį užtiesėme, padėjo patriarcho Baltramiejaus I pasirašytą leidimą tarnauti ir meldėmės. Kitą sekmadienį pamaldos vyko ir Tautinių bendrijų namuose, ir Ukrainos namuose. Trečiąjį sekmadienį jau gavome galimybę melstis Lukiškių cerkvėje,“ – pasakoja kungigas Gintaras Sungaila..

Kovo 20–23 dienomis Ministrės Pirmininkės Ingridos Šimonytės kvietimu su oficialiu vizitu Lietuvoje pirmą kartą lankėsi Visuotinis (Konstantinopolio) patriarchas Baltramiejus I. Vizito metu patriarchas su premjere Ingrida Šimonyte pasirašė susitarimą, kuriuo siekiama ir toliau stiprinti bei plėtoti bendradarbiavimą abiem šalims svarbiose srityse, siekiant palengvinti sąžinės ir religijos laisvės igyvendinimą stačiatikių konfesijos tikintiesiems Lietuvoje. Be to, Baltramiejus I susitiko su besikuriančia tikinčiųjų bendruomene ir į kunigų luomą sugrąžintais kunigais.

Vizito metu Konstantinopolio patriarchas pabrėžė, kad galimybė Lietuvoje išpažinti tikėjimą priklausant Konstantinopolio patriarchatui atkuria istorinį teisingumą.

Lietuvos savivaldybių ir valstybės institucijų parama tautinėms bendrijoms

Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Departamentas) kasmet apibendrina daugiau nei 80 institucijų teikiamą informaciją apie skirtą paramą su tautinėmis mažumomis susijusiems projektams.

Departamentas, atsakingas už tautinių mažumų politikos įgyvendinimą, renka ir sistemina informaciją apie tautinių bendruomenių padėtį Lietuvoje. Gauta informacija yra analizuojama, apibendrinama ir teikiama pagal poreikį už politikos formavimą atsakingoms institucijoms.

2022 m. Departamentas apibendrina 20 valstybės institucijų ir 60 savivaldybių teiktą informaciją apie skirtą paramą su tautinėmis mažumomis susijusiems projektams 2021 metais. Bendra skirtų lėšų suma – 3 987 117 eurų.

Gauti duomenys rodo, kad dauguma Lietuvos savivaldybių stengiasi skirti dėmesį ir remti tautinių mažumų projektus ir bendradarbiauti su vietinėmis tautinių mažumų organizacijomis. 2021 m. finansavimą tautinių mažumų projektams skyrė 36 Lietuvos savivaldybės, parėmu-

sios 259 projektus. Bendra savivaldos skirta lėšų suma – 2 132 658 eurai. Šiose savivaldybėse vienam gyventojui vidutiniškai skirta 1,19 euro, vienam tautinėms mažumoms priklausančiam gyventojui – 28,46 euro.

Tarp savivaldybių remtų projektų yra Kėdainių sinagogos sutvarkymo darbai; virtualus lankstinuko-gido „Vilniečiai žydai, kurie padėjo kurti miestą“ sukūrimas; leidinio apie Visagino totorius parengimas ir leidyba; aplinkos gerinimo darbai prie Raistiniškių sentikių cerkvės Zarasų rajone; Pokrovo šventė Degučiuose 2021; Šv. Tichono parapijos maldos namų statybos darbai; Girelės cerkvės tvarkymo darbai ir t.t.

Dar 8 valstybės įstaigos yra skyrusios 1 854 459 eurus. Tarp jų – Lietuvos kultūros taryba, Krašto apsaugos, Švietimo, mokslo ir sporto, Užsienio reikalų, Ekonomikos ir inovacijų, Susisiekimo ir Kultūros ministerijos, Vyriausybės kanceliarija. Iš viso finansuoti 55 projektai. Tarp jų – kilnojamoji paroda „Neatsiejamasis tapatybės: Lietuvos totoriai“; Zarasų krašto muziejaus

plėtra ir modernizavimas, įkuriant Šarūno ir Nomedos Saukų galeriją bei plėtojant žydų kultūros kelią; skaitmeninis Lietuvos romų dialekto garso ir vaizdo archyvas; virtualaus gido „Totorių kelias“ 2-asis kūrimo etapas – internetinio puslapio dizaino tobulinimas ir informacijos pildymas.

Departamento direktoriaus įsakymu patvirtinta komisija, atsižvelgdama į pateiktą informaciją, kasmet siūlo vienai savivaldybei ar institucijai teikti apdovanojimą už ypatingą dėmesį tautinėms bendruomenėms, už prisidėjimą prie mažumų kultūros, paveldo ir atminties įamžinimo projektų, skatinančių tarpusavio pažinimą ir tarpkultūrinį dialogą.

2022 m. apdovanojimas ir padėka už išskirtinį dėmesį Lietuvos sentikių bendruomenei skirta Zarasų rajono savivaldybei ir buvusiam jos merui, šiuo metu rajono savivaldybės tarybos nariui Nikolajui Gusevui. Taip pat padėka už paramą integraciniams tautinių mažumų projektams, skirta Lietuvos kariuomenės Strateginės komunikacijos departamentui. **TMD inf.**

Panerių memoriale vyko pasitarimas dėl romų genocido aukų įamžinimo

Balandžio 19 d. Panerių memoriale vyko išvažiuojamasis posėdis, kuriame dalyvavo Tautinių mažumų departamento, Kultūros ministerijos, Kultūros paveldo departamento, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro bei Romų visuomenės centro atstovai. Posėdyje buvo svarstomas klausimas dėl romų genocido aukų

įamžinimo Panerių memoriale.

Kadangi Panerių memoriale paminklo romų atminimui nėra, romų bendruomenė jau daug metų renkasi prie sovietmečiu pastatyto paminklo – obelisko fašistinio teroro aukoms, ant kurio viršūnės yra penkiakampė žvaigždė. Šį pavasarį jau priimtas sprendimas parengti Panerių memorialo pertvarkymo koncepciją, už kurios parengimą yra atsakingas

Vilniaus Gaono žydų istorijos muziejus.

Tautinių mažumų departamento direktorė V. Montvydaitė pasiūlė papildyti šiuo metu memoriale esančius stendus dar vienu, kuriame būtų informacija apie Paneriuose nužudytus romus. Toks stendas turėtų atsirasti prie romų žudymo vietos, esančios už paminklinio akmens „Panerių memorialas“. **TMD inf.**

Diskusija, skirta tarptautinei romų dienai

Balandžio 5 d. Tautinių mažumų departamente vyko Tarptautinei romų dienai skirta diskusija „Romų identitetas – ar jis svarbus rengiant romų įtraukties dokumentus?“ Diskusijoje dalyvavo romų bendruomenės nariai, mokslininkai, valstybės institucijų atstovai.

Renginio dalyvius sveikino Departamento direktorė dr. Vida Montvydaitė. Vilniaus kolegijos Pedagogikos fakulteto lektorė Aušra Simoniukštytė pristatė romų Lietuvoje istorijos apžvalgą, Rumunijos Nacionalinės politikos mokslų ir administracijos mokyklos bei Štutgarto universiteto ir Dortmundo taikomųjų mokslų universiteto profesorius Dr. Iulius Rostas perskaitė paskaitą „Romų identitetas ir įtrauktis: politikos formavimas XXI amžiuje“, o asociacijos „Romų integracijos namai“ pirmininkė Božena Karvelienė papasakojo apie romų tradicijas ir papročius.

Profesorius I. Rostas atkreipė dėmesį, kad dažnai, formuojant romų integracijos strategijas, yra neatsižvelgiama į tai, kas svarbu patiems romams, kokia yra jų tapatybė.

Diskusija „Romų identitetas – ar jis svarbus rengiant romų įtraukties dokumentus?“

Jis pabrėžė, kad kalbant apie romus yra labai svarbus etninės politikos komponentas ir į šią grupę negalima žiūrėti per įprasta tautinių mažumų politikos prizmę. Mokslininkas akcentavo, kad istoriškai susiklostė taip, jog romų tapatybės išsaugojimo neremia jokia valstybė, o pačių romų interesai nėra pakankamai atstovaujami valstybės institucijose ir tarptautinėse organizacijose. Trūkstant romų tapatybei atstovaujančių institucijų, ši

tautinė mažuma yra stigmatizuojama. Todėl romų bendruomenėms būtina suteikti galimybę pačioms skleisti informaciją apie save per kultūrą, politinę sistemą, o visuomenė turi jiems padėti.

Balandžio 8-oji Tarptautinė romų diena buvo paskelbta 1971 m., įsteigus romams atstovaujančią tarptautinę organizaciją „Union Romani Internationale“.

TMD inf.

Vida Montvydaitė lankėsi Šalčininkų rajone

Gegužės 24 d. Tautinių mažumų departamento direktorė dr. Vida Montvydaitė, lydima Šalčininkų rajono savivaldybės švietimo ir sporto skyriaus vedėjos Reginos Markevič, lankėsi Vilkiškių dvaro sodyboje įsikūrusiame Šalčininkų rajono turizmo ir jaunimo centre. Čia ji susitiko su centro direktore Violeta Baranovska, kuri supažindino su rajono turizmo ir kultūros objektais, dvare įsikūrusiu centru, pristatė jo veiklą.

Vėliau direktorė apsilankė Tabariškių kaimo mokyklos buvusiose patalpose įsikūrusiame tautodailininkės Anos Krepštel muziejuje. Muziejaus įkūrimo istoriją, apie turimą kolekciją,

aktyvią projektinę veiklą bei greta įsikūrusį Tabariškių bendruomenės centrą pasakojo muziejaus vedėja Alina Moločko ir švietimo ir sporto skyriaus vyriausiasis specialistas, Tabariškių bendruomenės pirmininkas Henrik Danulevič.

Apsilankiusi Turgelių Povilo Ksaverio Bžostovskio gimnazijoje direktorė apžiūrėjo mokykloje įkurta seniausią rajono muziejų, kuriame eksponuojami Pavlovo Respublikos dvaro rūmų fragmentai, leidiniai, dokumentai, liaudies buitės reikmenys bei kiti daiktai, susiję su Turgelių apylinkėse kadaise gyvenusiomis žymiomis asmenybėmis. Su gimnazi-

jos direktorės pavaduotoja ugdymui Tatjana Michailovskaja kalbėtasi apie gimnazijos dabartinę padėtį ir mažėjantį mokinių skaičių.

V. Montvydaitė gimnazijai padovanojo departamento leidinių, kurie padės pedagogams geriau supažindinti moksleivius su Lietuvoje gyvenančiomis tautinėmis bendrijomis, jų istorija, reikšminga veikla Lietuvai iškovojant Nepriklausomybę. Kalbėta ir apie departamento parengtos parodos „Lietuvą kūrėme kartu“ eksponavimo galimybes Šalčininkų rajono mokyklose, kultūros centruose.

TMD inf.

Prisimenant Jurijų Pankivą

Dr. Aldona Vasiliauskienė

Vienas iš ukrainiečių bendrijos organizatorių Jurijus Pankivas gimė 1941 m. vasario 22 d., mirė 2023 m. kovo 6 d.

Lietuvoje kylant Sąjūdžio bangai, ukrainiečio Vasylio Kapkano iniciatyva 1988 m. laikraštyje „Atgimimas“ buvo paskelbta žinutė, kad visi ukrainiečiai, norintys dalyvauti ukrainietiškoje veikloje, kviečiami į Profasjungų rūmus. Iniciatoriai – entuziastai savanoriai: Stepanas Luščevičius, Vasylis Kapkanas, Valerijus Oliferis, Liudmila Žilcova, Olena ir Viktoras Zajčenko – atliko didelį darbą, burdami tautiečius. Į pirmąjį susirinkimą atvyko per 20 žmonių, tarp jų Vasylis Kapkanas, Stepanas Luščevičius, Liudmila Žilcova, Jurijus Pankivas, Tatjana Morgun, Ivanas Juzyčius, Vida Kukinienė ir kiti. Rinkdavosi jie kas savaitę, kiekvienąsyk ateidavo vis naujų žmonių. 1988 m. gruodžio 8 d. Vilniaus ukrainiečių bendrija buvo oficialiai užregistruota, po dešimtmečio – 1998 m. – bendrija perregistruota, patvirtinti kiek pakeisti įstatai. 1989 m. spalio 28–29 d. Vilniuje įvyko steigiamoji konferencija, įkūrusi Lietuvos ukrainiečių bendriją. 1989 m. lapkričio mėnesį įvyko pirmasis suvažiavimas. Išrinkta valdyba, Vilniaus ukrainiečių ir kartu visos Lietuvos ukrainiečių bendrijos pirmininku išrinktas Vasylis Kapkanas.

1998 m. Vilniaus ukrainiečių bendrijos pirmininke išrinkta medikė Natalija Šertvytienė (2006 m. paskelbta Vilniaus miesto metų gydytoja – pripažinta geriausia Vilniaus miesto gydytoja, o 2012 m. išrinkta Lietuvos nusipelnusia gydytoja). Sutikti būti renkamai bendruomenės pirmininke ją įkalbėjo Jurijus Pankivas – tuo faktiškai pakeisdamas Natalijos

Ukrainiečių grupelė Tautinių bendrijų namuose. Iš kairės: Jurijus Pankivas, Igor Mukovod, Stepanas Kubyšinas, Natalija Šertvytienė, Ingrida Šertvytytė, Viktorija Korvel.

gyvenimą. Naujoji pirmininkė itin suaktyvino bendrijos veiklą, į organizuojamus renginius, įtraukdama ne tik ukrainiečius, bet ir lietuvius.

Jurijus Pankivas, tapęs vienu iš ukrainiečių bendrijos organizatorių, aktyviai įsitraukė į jos veiklą, prasmingai ir produktyviai darbuodamasis visą tolesnį gyvenimą. Šioje veikloje išskirtinos dvi pagrindinės kryptys: laikraštis ir radijas.

Ukrainiečių radijo laidos

Radijo laidos ukrainiečių kalba pradėtos transliuoti tik Tautinio atgimimo metais. 1989 m. balandžio 15 d. per Lietuvos antrąją radijo programą transliuota pusės valandos trukmės laida tapo tradicine: kartą per mėnesį radijo klausytojai buvo supažindinami su Lietuvos ukrainiečių gyvenimu. Jurijaus Pankivo pastangomis nuo 1992 m. radijo laida buvo girdima jau du kartus per mėnesį.

1997 m. ši laida pavadinta „Kalynovi hrona“ (*Putino kekės*). Po rekonstrukcijos – tai radijo kanalas – „Klasika“, o rubrika „Santara“ – tautinėms bendrijoms skirta dalis, kurioje girdėjome Jurijaus Pankivo parengtą laidą „Putino kekės“. Redaktorius Jurijus Pankivas nuo pat pirmųjų ukrainiečių radijo laidų dirbo eteryje. Iš pradžių jam talkino ir laidą vedė

Valentina Kukinienė, po jos – Natalija Michailova, vėliau – po pertraukos vienerius metus (2003) – Olga Kondračuk. Po to ukrainiečių radijo laidas rengė vienas Jurijus Pankivas. Per 33 metus, dirbdamas radijuje ir garsindamas Ukrainos vardą, jis parengė 756-ias laidas Lietuvoje gyvenantiems ukrainiečiams. Tai išpūdingi skaičiai vienam žmogui.

1998–1999 m. radijo laidai „Nostalgy“ (*Nostalgija*) talkino Vitalijus Rybas (pseudonimas Vitalij Hupal), Lietuvoje dirbęs vertėju. Tai rusų kalba transliuota programa, kurioje Vitalijus Rybas syki per savaitę galėjo pusvalandį skirti ukrainiečiams, supažindindamas klausytojus su ukrainiečių dabartine muzikine kūryba.

Spauda ukrainiečių kalba

Po Antrojo pasaulinio karo pirmasis daugiatažiis informacinis biuletinis ukrainiečių kalba „Prolisok“ (*Snieguolė*) pasirodė 1989 m. Leido Lietuvos ukrainiečių bendrija – redaktorius Jurijus Pankivas. Iki 1993 m. išėjo 62 numeriai (tiražas nuo 100 išaugo iki 1000 egz.).

1990 m. buvo išleistas laikraštis „Homin Litvy“ (*Lietuvos aidas*, 2000 egz.).

1992 m. leistas specialus laikraštis „Naša cerkva“ (*Mūsų bažnyčia*), skirtas

Vilniaus Švč. Trejybės Graikų apeigų katalikų bažnyčios istorijai, jos restauravimo eigai nušviesti. Prie cerkvės veikęs jaunimo religinis centras leido daugiatairažį leidinį „Dzvin“ (*Varpas*).

1993 m. Klaipėdos ukrainiečių bendrija pradėjo leisti daugiatairažį laikraštį „Slovo ta golas“ (*Žodis ir balsas*).

1994 m. kovo 16 d. dienraštyje „Echo Litvy“ (*Lietuvos aidas*) pasirodė pirmasis ukrainiečių puslapis „Ukrainska svitlycia“ (*Ukrainos svetainė*), jis pakeitė leistą „Prolisok“. Visus metus puslapis buvo spausdinamas kartą per savaitę, tačiau rusų kalba. Teminiame puslapyje skaitytojai buvo supažindinami su vietos ukrainiečių, Ukrainos bei pasaulio ukrainiečių gyvenimu. Puslapį rengė ukrainiečių tautybės žurnalistai, ukrainiečių organizacijų nariai. Tačiau 1995 m., rengiantis privatizuoti iki tol valstybės išlaikomą dienraštį, laikraščio redakcija dėl lėšų stokos minėto puslapio leidimą nutraukė.

Nuo 2000 m. Vilniaus Švč. Trejybės Graikų apeigų katalikų bažnyčia ukrainiečių kalba savilaidos būdu publikuoja savaitraštį „Парафіяльне СЛОВО“ (*Parapijos žodis*, redaktorius Vasylis Kapkanas). Pirmasis numeris išleistas birželio 16 d. iš pradžių buvo nedidelio formato ir pasirodydavo kartą per dvi savaites, tačiau prieš pat Kalėdas pradėtas leisti kas savaitę mašinos rašyto lapo formato.

Mokslinė, kultūrinė veikla

Nuo 2001 m. Lietuvoje ir Ukrainoje pradėtos organizuoti tarptautinės mokslinės konferencijos „Šv. Bazilijaus Didžiojo ordinas“, kuriose įvairių šalių mokslininkai siekė nušviesti Šv. Bazilijaus Didžiojo ordino istoriją, jo svarbiausių veikėjų, o ypač ordino ikūrėjų šventojo Juozapato ir Veljaminsko Rutskio gyvenimą ir veiklą.

2006 m. lapkričio 10–12 d. Šiauliuose ir Vilniuje vyko septintoji tarptautinė mokslinė konferencija iš ciklo „Šv. Bazilijaus Didžiojo ordinas“, kurios tema „Lietuviai ir ukrainiečiai:

istoriniai – kultūriniai ryšiai“. Konferencija buvo skirta Švč. Trejybės bažnyčios Vilniuje grąžinimo 15 metų sukakčiai. Šis mokslinis susirinkimas, kurį organizavo Ukrainos ambasada Lietuvos Respublikoje, Šiaulių universitetas, Šv. Bazilijaus Didžiojo ordinas, Lietuvių, ukrainiečių istorikų asociacija, pirmąsyk vyko Lietuvos Respublikos Ukrainos ambasadoje, Vilniuje.

Prieš konferenciją Šiaulių universitete buvo organizuotos Lvovo nacionalinio Ivano Franko universiteto dienos, kurių metų pranešimus skaitė ukrainiečiai: prof. Bogdanas Koturas, doc. dr. Marijanas Lozynskis, Jurijus Gudyma, doc. dr. Vasilijus Kmet ir doc. dr. Volodymyras Poliščukas. Taigi Lvovo nacionalinio Ivano Franko universiteto dienos peraugo į Šv. Bazilijaus Didžiojo ordinui skirtą konferenciją.

Ambasadoje konferencijos dalyvius pasveikino Ukrainos Nepaprastasis ir įgaliojasis Ambasadorius Lietuvos Respublikoje Borysas Petrovičius Klimčukas (1951 03 18–2014 09 02), Šiaulių universiteto prorektorius prof. Donatas Jurgaitis, Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinis direktorius Antanas Petrauskas, Lvovo nacionalinio Ivano Franko universiteto mokslo prorektorius prof. Bogdanas Koturas, Šv.

Bazilijaus Didžiojo ordino Ukrainos protoigumenas t. Grigorijus (Kevinas Grinkivas) OSBM.

Mokslinės tarptautinės konferencijos posėdžiuose išklaudyta 10 pranešimų: „Tautinės mažumos Lietuvoje“ (skaitė Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos vyriausybės Tautinių mažumų skyriaus vedėja Rasa Paliukienė), „Ukrainiečiai Lietuvoje“ (Vilniaus ukrainiečių draugijos narys, radijo laidos „Kalynovi hrona“ („Putino kekės“) redaktorius Jurijus Pankivas), „Lietuvių ukrainiečių draugijos žinios. Informacinis biuletenis – istorijos šaltinis“ (Šiaulių universiteto ir Lvovo nacionalinio Ivano Franko universiteto vyr. mokslo darbuotoja dr. Aldona Vasiliauskienė), „Lietuvių – ukrainiečių nacionalinių ir religinių santykių atgimimas“ (Lvovo nacionalinio Ivano Franko universiteto prorektorius doc. Marijanas Lozynskis), „Mokymas pagal t. Josyfą Veljaminską Rutską OSBM“ (Turino universiteto prof. Augustinas Babiakas), „Lietuvių pėdsakai Lvoje (XIII–XIV a.): istorinis aspektas“ (Lvovo nacionalinio Ivano Franko universiteto Istorijos muziejaus direktorius Jurijus Gudyma), „Tautinio judėjimo formavimosi problemos Kijevo metropolijoje XVI–XVII a.: Lvovas ir Vilnius“ (Lvovo nacionalinio Ivano Franko universiteto Isto-

Prieš renginį minint Ukrainos Nepriklausomybės dieną. Iš kairės: Lidija Cholčeva, Jurijus Pankivas, Antanas Vilūnas, dr. Aldona Vasiliauskienė ir t. Pavlo (Petro Jachimecas) OSBM

Prie Taraso Ševčenkos paminklo padėtos gėlės. Į kairę nuo paminklo ukrainiečių bendrijos pirmininkė Natalija Šertvytiena, šalia jos ambasadorius Valerijus Žovtenko ir patarėja Zoja Olejnyk. Tarp lietuvių ir ukrainiečių trečias iš dešinės stovi Jurijus Pankivas.

rijos fakulteto doc. Vasilijus Kmet) ir „Švč. Trejybės Graikų apeigų katalikų bažnyčia Vilniuje: 15 metų veiklos apžvalga“ (Vilniaus Švč. Trejybės Graikų apeigų katalikų bažnyčios klebonas t. Pavlo – Petro Jachimecas – OSBM), „Lietuvių ir ukrainiečių tautų bendro istorinio ir kultūrinio palikimo atskirų klausimų mokymo ir populiarinimo problemos“ (Ukrainos ambasados Lietuvos Respublikoje patarėjas dr. Grigorijus Nečeporenko), „Patronato teisė Lietuvos Didžiojoje kunigaikštystėje XVI a. pirmoje pusėje“ (Ukrainos nacionalinės Mokslų akademijos M.S. Gruševskio vardo Ukrainos archeografijos ir šaltintyros instituto mokslinis bendradarbis dr. Volodymyras Poliščukas).

Akcentuotina svarbi ukrainietiškos radijo laidos redaktoriaus Jurijaus Pankivo veikla, skleidžiant žinias apie Šv. Bazilijaus Didžiojo ordinui skirtas konferencijas radijo laidose „Kalynovi hrona“.

Kardinolo Josyfo Slipy pagerbimas

Aukščiausias Graikų apeigų katalikų arkivyskupas, Romos katalikų Bažnyčios kardinolas Josyfas Slipyjus (Josyfas Koberneckis-Dičkovskis) (1892 02 07–1917 09 30–1939 12 22–1984 09 07) – žinomas mokslininkas, dvasinės kultūros puoselėtojas,

daug nuveikęs ukrainiečių katalikų visos Ukrainos Graikų apeigų katalikų Bažnyčios (UGKC) labui.

2002-ieji Vakarų Ukrainoje buvo paskelbti Kardinolo Juozapo (Josyf) Slipyjaus (1892–1984) metais. Minint 110-ąsias gimimo metines, 2002 m. vasario 17 d. Vilniuje Švč. Trejybės Graikų apeigų katalikų Bažnyčioje už kardinolą Josyfą Slipijų buvo aukojamos šv. Mišios. Po jų vykusioje konferencijoje kalbėjo mons. Alfonsas Svarinskas, ses. Nijolė Sadūnaitė, VU doc. dr. Laurynas Algimantas Skūpas (1937 08 10–2005 01 10), šio straipsnio autorė.

Pagrindinį pranešimą skaitė ukrainietiškos radijo laidos redaktorius Jurijus Pankivas, plačiai apžvelgęs kardinolo J. Slipyjaus gyvenimą ir veiklą.

Labai sunkiomis aplinkybėmis Sibiro lageryje prasidėjo kardinolo artimesnis bendravimas su lietuviais, su kunigais Pranu Račiūnu, Alfonsu Svarinsku, Petru Rauda ir kitais dvasininkais bei pasauliečiais – tarp jų minėtinas Skebėra. Kun. P. Račiūno motinos iš Amerikos į lagerį atsiųsti vaistai bei vitaminai išgelbėjo būsimo kardinolo Josyfo Slipyjaus gyvybę, ir vėlesni ponios Račiūnienės laišakai į Romą nemažai prisidėjo, kad daugiau kaip po 17 lageriuose atkentėtų metų jis būtų paleistas. Tačiau Ukrainoje apsisototi negalėjo. Išvyko į Romą.

Sužinojęs savo gelbėtojos adresą Amerikoje, rašė jai laiškus – sveikintimus ir padėkas. Kardinolo laišakai kunigo P. Račiūno motinai saugomi VU bibliotekos Rankraščių skyriuje.

Lesės Ukrainkos pagerbimas

2002 m. kovo 1 d. penktadieniniame susibūrimo paminėta poetė Lesė Ukrainka (Lesė Petrivna Kosač; 1871 02 25–1913 08 01), nagrinėta jos poezijos svarba ukrainiečių mentaliteto formavimuisi. Renginyje dalyvavo literatūros kritikas, publicistas ir poetas Alfredas Guščius, televizijos žurnalistas Romualdas Nefas, Vilniaus apskrities Švietimo komiteto pirmininkas Jonas Endriukaitis, dr. Aldona Vasiliauskienė, paskaičiusi į lietuvių kalbą išverstus Lesės Ukrainkos poezijos posmus. Apie Lesę Ukrainką kalbėjo Jurijus Pankivas, Natalija Michailova, dr. Nadija Neporožnia, Natalija Šertvytienė. Lesės Ukrainkos poeziją skaitė Irina Stasevska.

Pranešėjai ieškojo poetės Lesės Ukrainkos genialumo šaknų, kalbėta apie sunkią jos dalią (invalidė nuo vaikystės), apie Lesės motinos pasiaukojimo svarbą dukros gyvenimui, jos kūrybos brendimui, apie poetės meilę gimtajam kraštui – nors mokėjo daug kalbų, o rašydama rusiškai ji būtų susilaukusi pripažinimo ir iš valdžios – poetė pasirinko tuo metu nepopuliarią tėvų kalbą. Akcentuotas poetės susirašinėjimas, jos laiškų žavesys. Ji žadindama sielas kovojo su nedvasingumu. Minėta viena svarbiausių jos temų – vergystės tema. Lesė Ukrainka, net ir nebepajėgdama rašyti, dar sugebėjo padiktuoti 225 dainas, girdėtas vaikystėje ir jaunystėje. Vilniaus ukrainiečių bendrija 2011 m. vasario 25 d. Tautinių bendrijų namuose surengė poetės Lesės Ukrainkos 140-ųjų gimimo metinių paminėjimą. Minėjime dalyvavo ir lietuvių poetai Vladas Braziūnas, Jonas Endriukaitis, Antanas Vilūnas, dr. Aldona Vasiliauskienė. L. Ukrainkos kūrybą skaitė

Aleksandras Melnykas (Oleksandr Melnyk), Orestas Pankivas (Orest Pankiv), Olga Kasjanova, Vasylis Kapkanas (Vasylij Kapkan), Jurijus Pankivas (Jurij Pankiv), Anatolijus Karpjakas (Anatolij Karpjak).

Ukrainos ambasados Lietuvos Respublikoje laikinasis reikalų patikėtinis dr. Sergejus Popykas dėsiuosi prasingu renginiu, dėkojo organizatorei Natalijai Šertvytieni, kalbėjo apie esantį ir nenykstantį tautos elitą, kurio dalimi esame kiekvienas. Renginio pabaigoje jis ėtikė ambasados padėkos raštus ir pasveikino su jubiliejais Ivaną Gažymoną, švenčiantį 80-metį, Jurijų Pankivą, švenčiantį 70-metį, ir Halyną Frolovą, švenčiantį 60-metį.

Dėmesys Sukilėlių armijai – UPA

2007 m. gruodžio 16 d. Ukrainos ambasadoje paminėtas Sukilėlių armijos 65-metis UPA – Ukrainoje veikė 1942–1950 m. galutinai likviduota 1955 m.

Pranešimus skaitė iš Lovo atvykęs doc. Vasilijaus Kmet ir Jurijus Pankivas. Pastarasis prelegentas akcentavo, kad 1942 m. spalio 14-oji – UPA sukūrimo diena – tapo Ukrainos armijos diena. Tai patriotinio judėjimo, pakilusio į nematytas aukštumas, išraiška.

J. Pankivas kalbėjo, jog visų sukilėlių noras ir tikėjimas, kad Vokietiją ir Rusiją galima nugalėti sukilėlių kariuomenės išpuoliais, padėjo taip ilgai išsilaikyti UPA daliniams. Jų tikėjimas pergale ir būsima nepriklausomybe liko puikus pavyzdys ateities kartoms. Kokiu būdu ir kokiomis priemonėmis sovietai naikino UPA, liudija KGB archyvų dokumentai. Rasta duomenų, kad paskutinis Sukilėlių armijos bunkeris likviduotas tik 1956 metais. Tačiau Sukilėlių armijos kovos dvasia nebuvo sunaikinta – kova tęsėsi visą sovietinės okupacijos laikotarpį, kol galų gale sulaukta Nepriklausomybės, kol „sovietų prakeikti banderininkai

laimėjo prieš tautos prakeiktuosius komunistus“.

Jubiliatų pagerbimas

2016 m. birželio 12 d., sekmadienį, Vilniaus Švč. Trejybės Graikų apeigų katalikų bažnyčioje gausiai susirinkę ukrainiečiai ir lietuviai meldėsi už Mychailą Maksimjuką, dėkodami Dievui už jam dovanotus 80 gyvenimo metų. Šv. Mišiose meldėsi ir jubiliatą sveikino lietuvių bei ukrainiečių organizacijos, Mychailo bičiuliai, draugai, pažįstami.

Švč. Trejybės Graikų apeigų katalikų bažnyčios klebonas t. Pavlo (Petro Jachimecas) OSBM pradėjęs jubilato sveikinimą „maratoną“, žodžiu pagerbė visus tą savaitę šventusius gimimo ar vardo dienas, pabrėždamas, kad seniausias šios bažnyčios parapijietis Mychailas tikrai vertas to didžiulio dėmesio, kurį šiandien patiria iš visų susirinkusiųjų.

Daug nuoširdžių žodžių sukaktuvininkui skyrė Andriaus Tamulevičiaus vaikaitė Rūta Andriulevičiūtė, Vilniaus ukrainiečių bendrijos pirmininkė Natalija Šertvytienė, Lietuvos nacionalinės radijo laidos ukrainiečių kalba „Kalynovi hrona“ redaktorius Jurijus Pankivas.

Pateikti keli pavyzdžiai, atsispindėję to meto periodikoje, liudija aktyvią Jurijaus Pankivo veiklą, norą dalintis

sukauptomis žiniomis ir jas skleisti radijo laidų pagalba, ėtaigiai perteikti renginiuose, pasisakymuose, pranešimuose bei spaudoje.

Jurijaus Pankivo kartu su Vasyliu Kapkanu parengta ir 2003 m. liepos 23 d. (Nr. 57) laikraštyje „XXI amžius“ išspausdinta labai plati istorinė, paremta gausia statistika, iliustruota nuotraukomis, medžiaga „1932–1933 metų badas Ukrainoje. 70-osios tradicijos metinės“.

Iš J. Pankivo biografijos

Vilniaus Švč. Trejybės Graikų apeigų katalikų bažnyčios laikraštyje „Парафіяльне Слово“, (*Parapijos žodis*) (2023. Kovo 19. Nr. 12) išspausdintas glaustas Jurijaus Pankivo nekrologas.

Gimė 1941 m. vasario 22 d. Lvove. Šeimoje augo dar sesuo Kristina. Pokario metais Jurijaus motinai, ekonomistei buvo sufabrikuota byla, ji išvežta į Sibirą, kentėjo įvairiuose kalėjimuose, todėl Jurijų augino seneliai. Jis Lvove baigė Politechnikos instituto mechanikos fakultetą. Paskirtas į Noginską (68 km nuo Maskvos), tačiau darbe buvo sudėtingos problemos ir Jurijus prašėsi kitos vietos, važiavo kalbėtis net į Maskvą ir buvo paskirtas į Vilnių.

Į Vilnių atvyko 1967 metais. Įsidarbino Kuro aparatūros gamykloje,

Prie pašventinto Švč. Mergelės Marijos – Odigitrijos altoriaus Vilniaus Švč. Trejybės graikų apeigų katalikų bažnyčioje grupelė parapijiečių su kunigais – vienuoliais bazilijonais. Kairėje pusėje stovi Jurijus Pankivas su žmona Olga Kondračuk-Pankiv.

Nuotr. iš autorės asm. archyvo

Po Mišių Vilniaus Švč. Trejybės Graikų apeigų katalikų bažnyčioje Jurijus Pankivas su Ukrainos ambasadoriaus patarėja Zoja Olejnyk turi daug svarbių įvairių klausimų.

kur dirbo iki pensijos.

Tačiau jo gyvenimo prasmė ir tikslas buvo ukrainiečių bendruomenė, kurioje jis aktyviai veikė nuo pat bendruomenės įsikūrimo pradžios – 1989 metų. Bendruomenėje, kaip jau rašyta, dirbo keliomis svarbiomis kryptimis: laikraštis „**Prolisok**“ (jo leidyba); radijo laida „**Kolynovi hrona**“. Vilniaus bendrijos informacinis biuletinis „Prolisok“ buvo leidžiamas 1989–1993 metais.

Už plačiašakę veiklą J. Pankivas sulaukė Lietuvos valstybės dėmesio. 1995 m. Jurijui Pankivui įteiktas **Sausio 13-osios atminimo medalis**.

Tautinių mažumų departamentas 2018 m. apdovanojo įvairių tautų asmenis labiausiai nusipelnčius Lietuvos tautinių mažumų kultūrai, tapatumo išsaugojimui ir nediskriminavimo skatinimui visuomenėje. Pagerbti buvo ir ukrainiečiai, tarp jų Tautinių bendrijų tarybos narė, Vilniaus ukrainiečių bendrijos pirmininkė Natalija Šertvytienė apdovanota II laipsnio aukso garbės ženklu „Už nuopelnus“ (toks apdovanojimas suteiktas 7 asmenims); Vilniaus ukrainiečių bendrijos narys Jurijus Pankivas apdovanotas atminimo dovana – Laikrodžiu su Tautinių mažumų

departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės logotipu (tokios dovanos įteiktos 22 asmenims).

Atsisveikinimas su Jurijum Pankivu vyko 2023 m. kovo 8 d. Vilniaus Švč. Trejybės Graikų apeigų katalikų bažnyčioje. Kunigai – vienuoliai bazilijonai: vienuolyno igumenas ir klebonas t. Mykalojus (Ruslanas Kozelkivskis) *OSBM*, kiti vienuoliai kunigai t. Tadas (Volodymyras Godovanecas) *OSBM* ir t. Mykalojus (Ruslanas Mykosovskis) atliko Panichidą (specialios giesmės mirusiajam), aukojo šv. Mišias. Nuoširdų, išpūdingą pamokslą pasakė klebonas t. Mykalojus (Ruslanas Kozelkivskis) *OSBM*.

Klebonas t. Mykalojus *OSBM*

pareiškęs užuojautą visų Vilniaus Švč. Trejybės Graikų apeigų katalikų bažnyčios tikinčiųjų, kunigų vienuolių bazilijonų vardu, akcentavo tris mintis, kurias pasakytų Jurijus Pankivas. Pirmiausia – tai padėka: jis norėtų padėkoti Dievui už suteiktą prasmingą gyvenimą, artimiesiems, giminaičiams, draugams, lydėjusiems gyvenimo kelyje; antras dalykas – atsiprašymas: visų atsiprašytų už pasitaikiusius netikslingumus, gal neapgalvotai pasakytus žodžius ir trečias dalykas – palinkėjimai mums. Ko jis norėtų palinkėti kiekvienam mūsų, kurį laiką dar čia, žemėje, pasiliekančiam. O, svarbiausia, kad jis norėtų kiekvieno mūsų paprašyti melstis už jį.

Jurijaus Pankivo palaikų pelenai palaidoti Vilniuje, Karveliškų kapinėse.

Iškeliudamas į Amžinybę Jurijus Pankivas paliko 3 sūnus: Aleksandrą, Andriejų, Orestą, tris vaikas, du provaikaičius, seserį Kristiną ir jos šeimą.

Bendradarbiai ir jį pažinojusieji prisimins intelektualą, daugelio kultūrinių renginių iniciatorių, puikų kolegą, dėmesingą kaimyną, vieną aktyviausių ukrainiečių kultūrinio judėjimo veikėjų.

Ukrainiečių bendruomenė pasiges jo subtilaus humoro, gilių pamąstymų, atsakingos švietėjiškos veiklos, plečiant ir populiarinant Ukrainos kultūros ir istorijos žinias, kam jis skyrė savo gyvenimą.

Nuotr. iš autorės asm. archyvo

Ukrainos ambasadoje atsisveikinimas su į Ukrainą išvykstančia patarėja Zoja Olejnyk. Iš dešinės: Zoja Olejnyk, t. Pavlo (Petro Jachimecas) *OSBM*, Lesė Mojsenkeno, Jurijus Pankivas.

Tradicinis festivalis – kasmet vis naujai

Ilona Kabošytė

Gegužės 27–28 dienomis Klaipėdos miesto savivaldybės Tautinių kultūrų centras uostamiesčio gyventojus ir svečius vėl pakvietė į kasmet vykstantį festivalis „Tautinių kultūrų diena“, skirtą Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos šimtmečiui. Šiame festivalyje kaip niekada buvo gausu naujovių – išbandėme ir naujas veiklas, naujas erdves, prisikvietėme naujų festivalio dalyvių, driokstelėjome tautinių bendruomenių šventinėmis eitynėmis per senamiestį su Pabradės fanfariniu orkestru bei žaviomis grupės „Gelmė“ šokėjomis priešakyje, masinome tautinio paveldo muge, viliojusia ir skoniais, ir neįprastomis edukacijomis.

Gilintos žinios apie Klaipėdą

Pirmąją festivalio dieną surengėme seminarą „Klaipėdos kraštas ir daugiatautiškumas“, į kurį kvietėme tautinių bendruomenių, kultūros centrų atstovus. Seminare gilinome žinias apie Klaipėdos kraštą – įvykius, žmonių likimus ir net Mėmelio skonius.

Susirinkusius į seminarą Klaipėdos krašto istorijos vingiais vedė Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos instituto doc. dr. Silva Pocyte. Istorikė aiškino 1923 m. įvykių subtilybes, akcentavo Klaipėdos krašto daugiatautiškumą.

Seminare pristatytas ir Tautinių kultūrų centro vykdomas projektas „Integralus – kalba, kultūra, istorija“, kurį finansuoja Tautinių mažumų departamentas. Tai projektas, skirtas tautinių mažumų atstovų pažintinėms kelionėms po Klaipėdos kraštą, susipažįstant su jo išskirtinumu, istorija, tradicijomis. Apie Klaipėdos krašto žmones ir jų likimus pasakojo Mažosios Lietuvos istorijos muziejaus sukurtas doku-

Tautinių bendruomenių šventinės eitynės uostamiesčio senamiestyje.

mentinis filmas „Prarasti vaikystės namai: Miškogalių kaimo Pažerų ir Klumbių istorija“. Po filmo peržiūros vyko diskusija su filmo heroje, ilgamete Klaipėdos vokiečių bendrijos pirmininke Magdalena Piklaps. Filmą ir projektą „Gyvoji atmintis“ pristatė dabartinis vokiečių bendrijos pirmininkas Arnoldas Piklaps. Vokiečių bendrija seminaro dalyviams padovanojo ir po specialų bendrijos išleistą leidinį „Klaipėdos krašto prisiminimai“, kuriame įamžinti šio krašto žmonės ir jų likimai.

Seminaro metu galėjome ne tik sužinoti, bet ir paragauti klaipėdietiško skonio – vykome į Klaipėdos piliavietėje Mažosios Lietuvos istorijos muziejaus surengtą edukaciją „Legendinė Klaipėdos virtuvė“, ragavome „kafijos“ su pyragu, klausėmės pasakojimo apie Mėmelio restoranus, populiariausius patiekalus, spėliojome, iš ko galėjo būti verdama Mėmelio gyventojų pamėgta vėžlių sriuba.

Koncertas Turgaus aikštėje

Turgus nuo senų laikų yra labai svarbi miesto vieta. Ten einama ne tik apsipirkti, bet ir pabendrauti, paragauti, pasižmonėti. Todėl ir nusprendėme pirmąjį festivalio

koncertą surengti Turgaus aikštėje. Ši festivalio preliudija buvo tarsi kvietimas į kitus „Tautinių kultūrų dienų“ renginius. Apie juos skelbėme ir šventinėse eitynėse, žygiuodami pagrindine uostamiesčio gatve.

Mugė masino skoniais ir edukacijomis

Bendruomenių surengta mugė viliojo spalvomis ir skoniais. Klaipėdos vokiečių bendrija masino „preceliais“ (*suriais riestainiais*), tik kad jų gautum, turėjai teisingai atsakyti į klausimus apie Klaipėdos istoriją arba iškaityti gotišką šriftą. Kaip mat buvo išragauti žydų bendruomenės macai, foršmakas ir humusas. Eilė nusidriekė prie uzbekų plovo. Sukti laimės ratą kvietė vokiečių asociacija „Deutscher Kultur Verein Memel“, bet jei labai ir nepasisėkė – vaišino savo ypatingais hamburgeriais su silkute. Ukrainiečiai kvietė ragauti ukrainietišku barščiu, o kas barščiu nenorėjo, galėjo ragauti ukrainietišku virtinukų. Dar ukrainiečiai festivalio mugei buvo iškepę didžiulį karvojų, bet jo nepjaustė – laikė šventės pabaigai.

„Kol kas gaila tokių grožių pjaustyti, tegul žmonės nusifotografuoja, o

Ukrainiečiai festivalio mugei buvo iškepę didžiulį karvojų.

paskui būtinai pjaustysim, ragausim, visiems linkėsime taikos ir viso ko geriausio“, – žadėjo ukrainiečių kultūros ir švietimo centro „Rodyna“ atstovė Nadiia Solodenko.

Mugėje buvo galima paragauti baltarusiškų bulvinių blynų, azerbaidžanietiškų, turkiškų, armėniškų patiekalų.

Visą pusdienį netrūko norinčių patekti į kirgizų jurta. Žmonės kantriai laukė eilėje ir džiaugėsi galimybe pabuvoti tikroje jurtoje, daug kas sakė ją matantys pirmą kartą.

„Labai daug žmonių, aš jau pavargau, bet tas nuovargis geras, nes mes turime galimybę papasakoti apie save, apie kirgizų tautą, norime, kad mus pažintų“, – sakė Lietuvos kirgizų bendruomenės pirmininkas Belekas Aidarovas, pridūręs, kad kirgizams jurta – tai išsita filosofija.

Šiomet mugėje buvo gausu įvairių veiklų. Senajai kuršiškai pusei atstovavo senovinių valgių restauratorė Edita Nurmi, kvietusi patiems išsikepti duonelės paplotėlius pagal kelių tūkstantmečių senumo receptą, menininkė iš Kijevo Natalija Didenko supažindino su ukrainietišku karpinių menu – *vytinanka*, tautodailininkė Marina Filičeva mokė pinti įvairių tautų simbolius, Klaipėdos universiteto Botanikos sodo edukatoriai, kvietė kurti tradicinį Klaipėdos krašto tautinio kostiumo akcentą – delmoną.

Visų veiklų ir neišvardinsi – džiugu, kad kiekviena bendruomenė stengėsi, kiek tik galėjo, ruošė ir puošė savo paviljonus, pristatė savo tautinę kultūrą.

Siautulingi šventės šokiai...

Didysis festivalio koncertas

Didįjį festivalio koncertą, vykusį Danės skvere prie paminklo vieningai Lietuvai – Arkos, pradėjome Klaipėdos krašto daina „Parbėg laivelis“, taip pagerbdami šiemet švenčiamą Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos jubiliejų.

Sveikinimo žodį net keliomis kalbomis tarė Klaipėdos miesto meras Arvydas Vaitkus, vėliau nepraleidęs progos pabendrauti su mugės dalyviais. Net tris valandas trukusiame koncerte skambėjo įvairių tautų muzika ir dainos, šėlo šokių sūkurys. Didžiajame koncerte dalyvavo Klaipėdos tautinių bendruomenių meno kolektyvai ir atlikėjai, svečiai iš kitų Lietuvos miestų ir užsienio.

„Šiomet festivalio kartelė iškelta labai aukštai“, – pasiteisinusiais sumanymais ir kolektyvų meistriškumu džiaugėsi Tautinių kultūrų centro direktorė Jelena Butkevičienė.

„Tautinių kultūrų diena“ uostamiestyje švenčiama nuo pat Tautinių kultūrų centro įkūrimo pradžios.

Festivalis keitė savo vietas, keitėsi atlikėjai, bet ne pati festivalio idėja – puoselėti visų tautų kultūrą ir suteikti galimybę jas pažinti. Kiekvienas festivalis yra savitas, kažkiek kitoks, bet, kaip sakė Tautinių kultūrų centro projektų vadovė Tatjana Kononova, gražiausias festivalis dar bus ateityje.

Lenkų kultūros ambasadorė Apolonija Skakovska

Apolonija Skakovska – mokytoja polonistė, pedagogė, metodininkė, universiteto dėstytoja, lenkų kalbos vadovėlių ir lenkų kalbos mokymo metodikai skirtų darbų autorė, pranešėja, publicistė, scenaristė, lenkų kultūros renginių Lietuvoje ir Lenkijoje iniciatorė, animatorė ir organizatorė, poetė, Lietuvos lenkių moterų asociacijos, turizmo biuro „Askandras“ Vilniuje ir Vilniaus Stanislovo Moniuškos Lietuvos lenkų kultūros centro įkūrėja, LLKC pirmininkė ir direktorė, prie Lietuvos prezidento institucijos veikiančios Tautinių mažumų tarybos narė, konkurso „Vox Populi“ apdovanojimo kategorijoje „Lenkų kalbos meistrų kalvės 2013“ laureatė, nominuota Lietuvos Respublikos Vyriausybės kultūros ir meno apdovanojimui, apdovanota ženklų „Už nuopelnus lenkų kultūrai“ (1995 m.) ir ordino „Už nuopelnus Lenkijos Respublikai“ Kavalieriaus kryžiumi (1998 m.). 2015 m. Mrongovo miesto savivaldybė jai suteikė šio miesto garbės pilietės vardą, o po dvejų metų ji pelnė Lenkijos literatų sąjungos skirtą Stanislovo Grochoviako apdovanojimą.

Apoloniją Skakovską kalbina žurnalistė **Justyna Gedroit**.

Nepriklausomybę atkūrusioje Lietuvoje atgijo lenkų nacionalinės tapatybės atgimimo banga. Ėmė kurtis naujos socialinės organizacijos, meno ansambliai, politinės partijos. Tuo metu išgarsėjote kaip daugybės kultūros įvykių iniciatorė ir organizatorė. Nuo ko pradėjote?

Pradėjau nuo sunkaus darbo – Lenkų kultūros namų, kurių Lietuvoje išvis nebuvo, statybos. Omenyje turiu visą lenkų kultūrą. Turėjo būti įsteigta organizacija, kuri sutelktų ir integruotų įvairias lenkų kultūros sri-

Fot. Marian Paluszkievitz

Vilniaus Stanislovo Moniuškos Lietuvos lenkų kultūros centro įkūrėja Apolonija Skakovska.

tis Lietuvoje. Norėjau vienoje vietoje suburti lenkų bendruomenę politinių įvykių sukuryje. Lenkų kultūroje įvyko patriotizmo protrūkis. Galėjome garsiai prabilti apie lenkų nacionalinę tapatybę Lietuvoje, lenkų kultūrą ir šio krašto didžius lenkus. Įkūrus Lietuvos lenkų sąjungą, buvau pakviesta į LLS generalinę valdybą kaip Kultūros ir švietimo skyriaus vadovė. Pradėjau nuo lenkų kultūros festivalio Lietuvoje „Pieśń znad Wilii“ (*Daina prie Vilijos*) (1994 m.). Tie meno ansambliai, kurie jau buvo pasirodę Vilniaus publikai, tapo naujai įkurtų ansamblių varomąja jėga Vilniaus scenose. Ansambliai „Wilia“ (*Vilija*), „Wilenka“ (*Vilnelė*), „Zgoda“ (*Santaika*), „Wileńszczyzna“ (*Vilniaus kraštas*), „Magunianka“ (*Magūnietė*), „Solczanie“ (*Šalkiečiai*), „Troczenie“ (*Trakiečiai*), „Ejszyszczenie“ (*Eišškiečiai*), „Landwarowianie“ (*Lehtariečiai*) buvo varomoji jėga. Festivalis nuskambėjo garsiai ir patriotiškai. Dalyvavo 17 ansamblių. Renginyse vyko Profesinių sąjungų rūmuose Vilniuje, tūkstančio vietų žiūrovų salėje, kuri buvo pilnutėlė. Tai

buvo šūvis tiesiai į dešimtuką.

Nepalikau be priežiūros ir švietimo. Atlikau didvyrišką žygdarbį siūsdama lenkų mokyklų abiturientus studijuoti ir mokytis amatų į Lenkiją. Užmezgiau ryšį su Lenkijos aukštosiomis mokyklomis. Vėliau mano iniciatyvą perėmė Lenkijos ambasada Lietuvoje. 1993 m., po penkerių metų darbo LLS, Vilniuje įkūriau Stanislovo Moniuškos Lietuvos lenkų kultūros centrą kaip savarankišką savo įstatus turinčią socialinę organizaciją – kultūros instituciją Lietuvoje, kurios tikslas – rūpintis lenkų kultūra Lietuvoje. Švietimas buvo ir tebėra finansuojamas Lietuvos valstybės, o kultūra pasikeitus režimui liko užribyje. Manęs niekas nefinansavo ir nefinansuoja. Nuo 1988 m. dirbu Lenkijai, Lietuvai, lenkų ir lietuvių kultūrai be jokio atlygio. Dėl to netekau savo pensijos. Šiuo metu gaunu vadinamąją bado pensiją – 235 eurus. Ėmiausi sunkiausios užduoties – lenkų kultūros atkūrimo Lietuvoje.

Kas Jus paskatino įsteigti Stanislovo Moniuškos Lietuvos lenkų kultūros centrą?

KULTŪRA

Svarbiausias postūmis įsteigti tokį centrą buvo nepriklausomybės atgimimo procesas, atgijęs Lietuvos lenkų suvokimas, kad jie gali garsiai kalbėti apie kultūrą ir nacionalinę tapatybę. Veiklą vykdau vadovaudamasi tik socialiniais principais. Darau tai vedina pareigos gelbėti ir atgaivinti lenkiškumą Lietuvoje jausmo. Centro globėju išrinkome Stanislovą Moniušką lenkų nacionalinės operos tėvą, kuris 18 metų gyveno Vilniuje. Ilgam dešimtmečiui institucija tapo ir mano butas, ir asmeninis telefonas, kurį naudoju darbui iki šiol. Žinoma, tam niekas man neskiria pinigų. Nuo 2001 m. centras yra įsikūręs Lenkų kultūros namuose.

Koks Centro veiklos momentas jums yra svarbiausias?

Paties Centro įkūrimas ir parengiamieji darbai yra neeilinis įvykis. Ypač daug prisidedame prie šokių ir kitų ansamblių meninio atlikimo įgūdžių tobulinimo, neatsiejamo nuo festivalių, dirbtuvių, mokymų, konferencijų, konkursų, plenerų, labdaros akcijų ir aukcionų, studijų, parodų, bendradarbiavimo su Lietuvos lenkų mokyklų mokytojų draugija „Macierz szkolna“, lenkiškumo ir lenkų tradicijų puoselėjimo ir išsaugojimo Lietuvoje, bendradarbiaujant su Lenkijos Respublikos kultūros ministerija ir Tautinių mažumų departamentu prie Lenkijos Respublikos Vyriausybės. Taip pat nuo bendradarbiavimo su ansambliais, savivaldybėmis, gimnazijomis, mokyklomis, bažnyčiomis, bibliotekomis, rajonų kultūros centrais. Kultūra turi būti žmogaus kasdieniame gyvenime. Be kultūros valstybė merdėja! Daug nesikuklindama pasakysiu, kad Stanislovo Moniuškos Lietuvos lenkų kultūros centras padarė neįmanomų dalykų. Kultūra išėjo iš pogrindžio ir išgarsėjo sostinės scenose. Iki tol ji gyvavo rūsiuose, sporto salėse be scenos ir apleistose mokyklose.

Ar tokiam neeiliniam aktyvumui ir įsitraukimui sprendžiant lenkų reikalus turėjo įtakos aplin-

ka, kurioje Jūs užaugote?

Be abejo. Didžiausią įtaką turėjo tėvai. Visa šeimos atmosfera telkėsi apie lenkų tradicijas, papročius, mokslą. Gimiau daugiavaikeje lenkų šeimoje Vilniaus krašte, Novosiulkų kaime, už 12 km nuo Vilniaus. Buvome septynie: penkios seserys ir du broliai. Tėvai dirbo žemės ūkyje. Mama papildomai užsiėmė siuvimu. Kiekvienas iš mūsų buvome išitraukęs į

darbą žemės ūkyje. Pirmiausia buvo pagrindinė mokykla, vėliau profesinis mokymas ir studijos. Reikia nepamiršti, kad mokslų planus sujaukė Antrasis pasaulinis karas. Nebuvo pedagoginio universiteto ir lenkų kalbos dėstytojų. Aukštosios mokyklos su lenkų mokomąja kalba buvo kuriamos etapais. Baigusi septynmetę mokyklą, pasirinkau Trakų mokytojų seminariją su lenkų mokomąja kalba, po to – Mokytojų institutą, o dar vėliau – Pedagoginį universitetą Vilniuje. Dėstytojai buvo atvykę iš Leningrado užsienio kalbų instituto. Žinoma, tais laikais lenkų kalba nebuvo nepriekaištinga. Itin svarbų vaidmenį mano gyvenime siekiant aukštojo mokslo atliko savarankiškas mokymasis. Skačiau tai, kas namie pakliūdavo po ranka. Be to, dvejus metus papildomai studijavau vokiečių kalbą Minsko užsienio kalbų institute, taip pat doktorantūrose Vilniaus universitete. Tėvų namuose gavau gerą pradžią, o toliau savo žinias turtinau gyvenimo universitete.

Kaip klostėsi Jūsų likimas baigus studijas?

Neturėjau laisvos minutės nuo mokslų. Nuolat mokiausi, dalyvavau įvairiuose kursuose, konferencijose,

Apolonija Skakovska su vyru Valerianu ir sūnumi Aleksandru.

seminaruose, mokymuose. Panašiai buvo ir su darbu. Dėčiau Juzefo Ignacijaus Kraševskio mokykloje, Pedagogų mokykloje Naujojoje Vilnioje. Vėliau sekė Vilniaus mokytojų tobulinimosi institutas, vadovėlių redagavimas lenkų leidykloje „Światło“ (*Šviesa*) „Žinijos“ draugija, „Inturistas“, kur dirbau gide Vilniuje, Trakuose ir Kaune bei tolimųjų kelionių vadove. Dirbau ir iki šiol dirbu be atostogų!

Yra ne tik darbas, bet ir asmeninis gyvenimas. Papasakokite apie savo šeimą.

Mano šeimą sudaro trys asmenys. Mano vyras Valerianas Skakovskis – gabus inžinierius konstruktorius, dirbęs buvusioje „Žalgirio“ gamykloje. Jis atvyko iš Baltarusijos, gimė lenkų šeimoje, naudojančioje bajorų aristokratų „Jelitos“ herbą. Dabar gyvename atskirai. Sūnus Aleksandras Skakovskis taip pat yra inžinierius, technikos mokslų daktaras. Pradėjo sudėtingus mokslus – programavimą. Baigė Kauno politechnikos institutą, vėliau apgynė daktaro disertaciją Gdanskio technikos universitete. Sukūrė šeimą ir visam laikui liko gyventi Gdynėje. Dabar jis yra Gdynės jūrėivystės universiteto adjunktas. Dėsto informatiką. Turi tris dukras. Mano sūnaus žmona

Dorota Skakovska yra matematikos mokytoja ir logopedė, dirba pradinėje mokykloje ir vaikų darželyje. Jie kasmet atvyksta į Vilnių su visa šeima. Aš juos labai myliu. Jiems skiriu visus savo pasiekimus pedagoginio ir socialinio darbo baruose.

Kuo labiausiai didžiuojatės?

Esu patenkinta ir didžiuojuosi visų savo darbu, kurį dirbau įvairiose savo aktyvaus gyvenimo srityse. Juk savo žinias, laiką ir atsidavimą aukojau dėl kitų žmonių žinių, dėl mokinių, studentų, vaikų, ikimokyklinukų ir jų tėvų. Jau tarybiniais metais (1976 m.) darželiuose įkūriau lenkų vaikams „Lioleko ir Boleko klubą“, pradinių mokyklų vaikams skyriau mokslinį darbą „Užklasinė veikla – pagrindinė pagalbos priemonė, skirta visapusiškai I–IV klasių moksleivių raidai“. Su Zofija Moroz (matematikos mokytoja 26-oje vidurinėje mokykloje, dabartinėje Juzefo Ignacijaus Kraševskio gimnazijoje) įkūrėme Lenkų jaunimo šokių ir dainų ansamblį „Pierwiosnki“ (*Raktažolės*), kuris tebegyvuoja iki šiol. Nepamiršau ir iki šiol nepamirštu, kad mokytojas yra neblėstantis žiburys švietimo ir kultūros sklaidoje. Niekada neatsiejau švietimo nuo kultūros.

Toks aktyvus įsitraukimas į socialinius reikalus reikalavo didžiulio pasiaukojimo, jėgų ir energijos.

Ne be pagrindo pasakysiu, kad

mano pastangomis lenkų kultūra dabar žydi ne tik Lietuvoje. Dėjau visas pastangas, kad mano darbas neliktų Sizifo darbu. Kūriau Lenkų kultūros namus Lietuvoje kartu su visais ansambliais „nuo darželinuko iki senjoro“. Lietuvoje sukūriau lenkų kultūros infrastruktūrą, organizuodama dažnus renginius, festivalius, kursus, dirbtuves, mokymus, plenerus, pardodas, konferencijas ir palaikydama glaudžius ryšius su Lietuvos lenkų mokyklų mokytojų draugija „Macierz szkolna“. Matau, kad nesuklydau. Už mano milžinišką triūsą niekas man nesumokėjo ir iki šiol nemoka.

Tuo metu pasirodė knyga „A'Polonia. Mano laikų vertybės“, kurios autorės yra Vilniaus žurnalistės a. a. Halina Jotkiala ir Krystyna Adamovič. Ji skaitytojui nušviečia Jūsų, Stanislovo Moniuškos Lietuvos lenkų kultūros centro pirmininkės-direktorės, veiklą.

Pasakysiu trumpai – ši knyga yra XX a. pab. ir XXI a. pr. Vilniaus ir Vilniaus krašto kultūros enciklopedija. Mano pasakojimas apie knygą negali

Apolonija Skakovska minint Stanislovo Moniuškos Lietuvos lenkų kultūros centro 20-metį.

atskleisti minties ir darbo gilumo taip, kaip jos turinys. Siūlau įsigyti šį unikalų leidinį sau ir būsimoms kartoms. Ši knyga parašyta siekiant lenkų visuomenės integracijos Lietuvoje. Iš Lietuvos valdžios 2018 m. už ją gavau Aukso garbės ženklą.

Kokie yra Jūsų kūrybiniai planai?

Turiu didžiulį planų! Jų neatskleisiu, nes ne tik nuo manęs priklauso, kaip viskas susiklostys. Visa, ką pavyks padaryti, liks lenkų kultūros lobyne Lietuvoje. Su savimi nieko nepasimsiu... Kad tik kas nors išmintingas galėtų tai įvertinti ir plėtoti savo tolesnėje veikloje.

Straišnis paskelbtas lenkų laikraštyje Lietuvoje „Kurier Wileński“, Nr. 30, 2022

Baltarusių kultūros centro „Krok“ ansambliai „Svitanak“ – 25-eri

Balandžio 28 d. Tautinių mažumų departamento direktorė dr. Vida Montvydaitė dalyvavo Visagino baltarusių kultūros centro „Krok“ ansamblio „Svitanak“ 25-mečio jubiliejiname koncerte.

Sveikindama kultūros centro vadovą Olegą Davidiuką, ansamblio vadovą bei solistą Sergejų Šabodolovą ir aktyvius ansamblio narius, V. Montvydaitė dėkojo už Lietuvos baltarusių kultūros puoselėjimą, bendruomeniškumo stiprinimą ir linkėjo sėkmės ateities sumanymuose.

Vilniaus gimtadieniui – „Estonian voices“

Gegužės 26–27 dienomis Vilniuje vyko Pasaulio estų tarybos metinė konferencija, kurią surengė Lietuvos estų draugija.

Pasaulio estų taryba ne tik aptarė savo veiklą ir jos perspektyvas, Seime susitiko su Pasaulio lietuvių atstovais, apsilankė Estijos ambasadoje, bet ir surengė puikią dovaną Vilniui, švenčiančiam 700-ąjį gimtadienį, pakviesdami vilniečius į unikalaus skambesio a capella ansamblio „Estonian voices“ koncertą, vykusį Domus Marija viešbučio koncertų salėje.

Koncerto pradžioje sveikinimo žodį Vilniui ir vilniečiams tarė Pasaulio estų tarybos pirmininkas Aho Rebas.

Vilniū su gimtadieniu sveikina ansamblis „Estonian voices“.

Koncertą organizavo Lietuvos estų draugija.

Lietuvos estų draugijos projektą

„Estijos dovana Vilniui 700“ finansavo Pasaulio estų taryba ir Vilniaus miesto savivaldybė.

TBN inf.

Rodikos Morari paroda – dovana Vilniui

Karolina BALTMISKĖ

Gegužės 31 d. Tautinių bendrijų namuose Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ iniciatyva atidaryta Rodikos Morari tapybos darbų paroda, skirta Vilniaus 700-ajam gimtadieniui.

„Gimiau ir augau Moldovoje. Mano gimtasis kaimas – už 70 kilometrų nuo Odesos. Ir dabar ten gyvena mano tėvai, močiutė. Aš ištekėjau už lietuvio, gyvenančio Kačerginėje, ir beveik prieš trejus metus pradėjau ten gyventi,– apie save pasakoja parodos autorė. – Piešiu nuo vaikystės. Mano vaikystėje nebuvo tokių priemonių, kokių yra dabar. Tad piešdavau ir ant popieriaus, ir ant medžio gabaliukų... P astebėję mano talentą tėvai išleido mokyti į vaikų meno mokyklą. Baigusi vidurinę mokyklą, įstojau į Kišiniovo universitetą, kur studijavau interjero dizainą. Labai didelę įtaką mano gyvenimui turėjo universitete sutikti dėstytojai, kurie manyje išvelgė talentą ragino neapleisti kūrybos.“

Šiandien tapyba Rodikos gyvenime

Moldavijoje gimusi ir užaugusi ir šiuo metu Kačerginėje gyvenanti dailininkė Rodika Morari savo darbų parodos atidaryme.

ne tik savirealizacija, bet ir verslas. Jos paveikslus išsigyja ne tik Lietuvos, bet ir Italijos, Kipro, kitų šalių meno gerbėjai. „Aš neieškau pirkėjų, jie mane patys susiranda. Vieni apie mane sužino per parodas, nors jas kol kas rengiu tik Lietuvoje, kiti – per Facebook, kur sudedu savo darbų nuotraukas, – sako dailininkė. – Kačerginėje jaučiu didžiu-

lę energiją, suteikiančią jėgų piešti be sustojimo. Nepiešiu vienu stiliumi. Man patinka eksperimentuoti, todėl neretai man sako, kad atrodo, jog paveikslai skirtingų žmonių tapyti. Man patinka tapyti skirtingai ir taip suteikti teigiamų emocijų tiek sau, tiek ir savo publikai.“

Rodikos Morari paveiksluose

vyrauja gamta – dangus, žvaigždės. Pasak dailininkės, tam įtakos turi jos dabartinio gyvenimo sąlygos, kai aplinkui tik medžiai ir dangus. „Ir tai labai įkvepia. Net sapnuose matau, kaip aš skraidau virš debesų. Tai toks stiprus jausmas, kurio negaliu neperduoti savo kūryboje, – kūrybiniais išgyvenimais dalijasi Rodika. – Ne taip seniai po dviejų metų buvau išvykusi į Moldovą aplankyti savo artimųjų. Labai ryškiai pajutau peizažo pasikeitimą. Atrodo, Kačerginėje vienas pasaulis, o ten – jau visai kita planeta. Kai grįžau į Kačerginę, kurią laiką išgyvenau labai stiprias emocijas, kurios veržėsi net per mano sapnus. Per dvi savaites nutapiau penkiolika paveikslų. Tiesiog kažkas mano sieloje vyko. Gimtosios vietos man kėlė ir artumo, ir svetimumo pajautimą.“

Daugelyje Rodikos paveikslų – šviesos ir tamsos žaismas, atspindintis menininkės išgyvenimus. Juose – ir prisitaikymo Lietuvoje emocijos, ir prasidėjusio karo Ukrainoje atspindys. „Žinau, kad viskas pasibaigs, kad tamsa išsisklaidys ir ateis šviesa. Visada tikiu, kad nugalės šviesa“, – sako dailininkė.

Kartu su parodos atidarymo svečiais. Pirmą iš kairės – Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ vadovė Lucia Bartkienė.

Rodika Morari ne tik piešia, bet ir savanoriauja – ji į meno pasaulį veda Lietuvoje prieglobstį radusius vaikus iš Ukrainos, rengdama jiems kūrybinius užsiėmimus.

„Tai mano pirmasis susitikimas su šia autore ir linkiu menininkei sėkmės“, – per parodos atidarymą negėstančio kūrybingumo linkėjo Moldovos Respublikos ambasadorius J. E. Emil Druc. Dailininkę pasveikino ir Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Ryšių su tautinėmis bendrijomis skyriaus vyriausioji specialistė Irma

Rabcevičienė.

Apsilankymu kūrėją pagerbė ir Armėnijos, Kazachstano, Sakartvelo, Latvijos, Prancūzijos, Rumunijos, JAV ambasadų atstovai, Šventojo Sosto atstovas Apaštalinis Nuncijus arkivyskupas Petar Rajič, Seimo nariai.

Kaip atidarant parodą pažymėjo Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ pirmininkė Lucia Bartkienė, parodos atidarymo diena pasirinkta neatsitiktinai – būtent 1990 metų gegužės 31 dieną Moldovos Aukščiausioji Taryba pirmoji pripažino Lietuvos nepriklausomybę.

„Poezijos pavasario 2023“ vakaras, skirtas V. Sirokomlei

Gegužės 19 d. Vilniaus miesto baltarusių klubas „Siabryna“ Tautinių bendrijų namuose surengė vakarą, skirtą vertėjui, publicistui ir poetui Vladislovui Sirokomlei.

„Šiuo vakaru, kuriame skambėjo poezija baltarusių, lenkų ir lietuvių kalbomis, paminėjome Vladislovo Sirokomlės 200-ąsias gimimo metines, – sakė „Siabrynos“ klubo pirmininkas Valentin Stech. – Tai vienas iš tarptautinio festivalio „Pavasario poezijos 2023“ renginių.“

Vladislovui Sirokomlei skirtą vakarą vedė ir poetiniu žodžiu į susirinkusiuosius kreipėsi poetė, vertėja Vanda Martins duš Reiš. V. Sirokomlės

kūrybą skaitė Kastus Larkoj ir Marija Glinskaja. Baltarusių liaudies dainas atliko ansamblis „Baltarusių stebuklas“, šoko ansamblio „Ojsa“, vadovaujamo Viačeslavo Krasulino šokėjai. Vladislovo Sirokomlės svarbiausius gyvenimo momentus peržvelgė Europos humanitarinio universiteto lektorius Sergejus Charevskis.

Vladislovas Sirokomlė (tikroji pavardė Liudwik Władysław Kondratowicz) gimė 1823 m. rugsėjo 29 d. nedideliame Smolgovos kaime, esančiame netoli Minsko. 1833 m. pradėtas mokslus Nesvyžiaus dominikonų vienuolyno mokykloje būsimam poetui dėl finansinių sunkumų 1837

Vilniaus miesto baltarusių klubas „Siabryna“ Valentin Stech.

Renginio dalyviai. Priekyje – Vanda Martins duš Reiš ir Sergejus Charevskis.

m. teko nutraukti. Jis tapo Nesvyžiaus Radvilų dvaro ekonomu. 1844 m. su šeima apsigyveno Zalušo dvare ir gyveno ten iki 1853 m. Ten gyvendamas pradėjo kurti.

1853 m. persikraustė į Bareikiškių dvarą šalia Vilniaus, kur parašė

daugiausia kūrinių. Taip pat V. Sirokomlė Vilniuje organizavo literatūrinį saloną, į kurį rinkdavosi žymiausi to meto vilniečiai, dirbo leidinyje „Kurjer Wilenski“.

Vladislovas Sirokomlė mirė 1862 m. rugsėjo 15 d. Vilniuje. Palaidotas Rasų kapinėse.

Pirmaisiais kūrinių, pasirašytais Vladislovo Sirokomlės slapyvardžiu, laikomi humoristinis veikalas „Regento Sikorskio mintys“ ir sonetų rinkinys „Atsiminimai apie Nesvyžių“. Per neilgą, vos 39 metų amžių Vladislovas Sirokomlė suspėjo sukurti didelį ir įvairiapusį literatūrinį palikimą, kurį sudaro apie 20 tomų lyrinių, epinių, draminių, publicistinių

kūrinių, vertimų, lenkų literatūros istorijos veikalų, kelionių aprašymų, laiškų ir kt.

Šiandien apie Vladislovą Sirokomlę primena vos už 14 kilometrų nuo Vilniaus esančiame mediniame dvarelyje Bareikiškių kaime įkurtas muziejus, kviečiantis ne tik užsukus, bet ir virtualiai apžiūrėti apie poeto gyvenimo ir kūrybos kelią pasakojančią ekspoziciją.

1989 m. gegužės 22 d. vienai Vilniaus mokyklai suteiktas Vladislovo Sirokomlės vardas, šiuo metu šioje gimnazijoje įrengtas ir poeto atminimo kambarys, kuriame saugomos jo pirmosios knygos, monografijos, nuotraukos ir kt.

Vilniuje, Naujosios Vilnios seniūnijoje, yra Vladislovo Sirokomlės gatvė. Poeto vardu pavadintos gatvės Nemėžyje ir Rukainiuose (Vilniaus rajonas)

TBN inf.

Tautinę savimonę stiprina konkursas „Tradicijų paveldėtojai“

Visus metus jauniausi folkloro mylėtojai ir puoselėtojai laukė šios šventės – gegužės 20 d. Vilniaus Šv. Kotrynos bažnyčioje vyko XII respublikinio liaudies kūrybos atlikėjų konkurso „Tradicijų paveldėtojai“ baigiamoji perklausa.

Šio konkurso pagrindinis tikslas – saugoti Lietuvos įvairių tautų

etninės kultūros paveldą, perteikiant jį vaikams, skatinti augančios kartos susidomėjimą tautinėmis tradicijomis, pagarbą ir tolerantišką požiūrį į įvairių tautų kultūrą, įtraukti jaunimą į liaudies kultūros populiarizavimo procesą, aktyvinti folkloro atlikėjų veiklą, skatinti folkloro ansamblių bei solistus tobulėti, ugdyti vaikų ir

jaunimo tautinę, kultūrinę ir meninę savimonę. Šiais metais komisijai buvo pristatytos įdomios ir spalvingos dalyvių programos.

XII respublikinio vaikų ir jaunimo liaudies kūrybos konkurso „Tradicijų paveldėtojai“ atlikėjai varžėsi folkloro ir stilizuotos liaudies kūrybos srityse.

TBN inf.

Pristatytas dainynas „Totoriška daina – tolimos tėvynės ilgesys“

Gegužės 20 d. Tautinių bendrijų namuose Totorių kultūros centras pristatė dainyną „Totoriškos dainos – tolimos tėvynės ilgesys“.

„Ši knyga – tai Totorių kultūros centro vadovės Almiros Parmaksizoglu ilgametės patirties ir veiklos rezultatas. Į šią dainų rinktinę sugulė pačios mėgstamiausios folkloro ansamblio „Ilsu“ dainos, prigijusios kolektyvo repertuare per dešimt kūrybinės veiklos metų“, – pabrėžė

Totorių kultūros centro vadovė Almira Parmaksizoglu (centre) su folkloro ansamblio „Ilsu“ daininkėmis ir svečiais.

renginio vedėja kultūros ir visuomenės veikėja Birutė Kurgonienė.

„Totorių paveldą mes buvome praradę. 1939 metais buvo paruoštas ketvirtasis „Totorių metraštis“, kuriame buvo sudėta daug etnografinės medžiagos. Kokia ji buvo, mes nežinome. Prasidėjus Antrajam pasauliniam karui visa ta medžiaga sudegė. Ir po daugelio metų atsirado žmogus, kuris įdėjo visas savo pastangas, kad būtų užrašytos ir Lietuvai pristatytos totorių dainos“, – apie dainyno svarbą ir jo sudarytojos Almiros Parmaksizoglu indėlį į totorių paveldo išsaugojimą kalbėjo Vilniaus apskrities totorių bendruomenės pirmininkė doc. dr. Galina Miškinienė, 2022-aisiais pasirodęs dainynas

yra ankstesnio leidinio pakartojimas, jį papildant. Atnaujintame dainyne yra ne tik Kazanės, Krymo totorių bei turkų tautos dainos, pateiktos originalo ir lietuvių kalbomis, kiekvienos dainos natos, bet ir garso įrašai, kuriuos galima perklausyti savo telefone, planšetėje ar kompiuteryje, nuskaičius greitojo atsakymo (QR) kodus. Leidinys gausiai iliustruotas nuotraukomis. Čia galima išvysti tautinius kostiumus vilkinčių ansamblio „Ilsu“ artistų, tiurkų tautų liaudies instrumentų nuotraukas, kūrybinės vasaros mokyklos akimirklų vaizdus.

Pagerbti Lietuvos totorių ir Totorių kultūros centro vadovės Almiros Parmaksizoglu pastangas ieškoti savo šaknų, grąžinti į gyvenimą savo kalbą,

papročius, tautos kūrybą, vainikuotas dainų rinkinio išleidimu, atvyko Turkijos Respublikos ambasados Lietuvoje Pirmasis patarėjas, Misijos vadovo pavaduotojas Seytas Mahmetas Apakas, Kazachstano Respublikos Lietuvoje ambasadorius J. E. Timūras Urzajevs, Azerbaidžano Respublikos ambasados Lietuvoje patarėjo žmona Lale Madžidova, Lietuvos totorių ir kitų tautinių bendrijų atstovai.

Kelias dainyne paskelbtas dainas renginio dalyviams dovanojo Totorių kultūros centro folkloro ansamblis „Ilsu“. Vingriomis melodijomis renginį pradėjo ir užbaigė instrumentinio ansamblio „Lakmė“ (Panevėžys) solistė smuikininkė Jekaterina Rodionova.

TBN inf.

Veiklos kupina Kauno armėnų vasara

Karolina Baltmiškė

1994 m. įkurta Kauno armėnų bendrija šiuo metu jungia apie 60 narių. „Pagrindinis bendrijos steigimo tikslas buvo įkurti sekmadieninę mokyklą, kurioje vaikai ir jaunimas galėtų mokytis armėnų kalbos, susipažinti su mūsų tautos kultūra, tradicijomis. Be abejo, steigdami bendriją galvojome ir apie galimybę suburti tautiečius, kad galėtume dažniau susitikti, pabendrauti armėnų kalba, prisiminti tradicijas“, – sako bendrijos narė ir projektų kuratorė Lusine Sargsyan.

Pasak pašnekovės, į Lietuvą bendruomenės nariai atvyko įvairiais keliais. Vieni čia studijavo ir po studijų pasiliko, sukūrė šeimas. Nemažai žmonių atvyko po 1988 metų gruodžio 7 dienos žemės drebėjimo, įvykusio Armėnijos šiaurės vakaruose. Per šį žemės drebėjimą buvo visiškai sugriautas Spitako miestas ir 58 kaimai, iš dalies sugriauti Giumri, Stepanavano, Vanadzoro miestai ir dar apie 400 gyvenviečių. Dalis tautiečių grįžo atgal į Tėvynę, dalis pasiliko. Po šio žemės drebėjimo į Lietuvą kartu su tėvais atvyko ir pati Lusine.

„Sekmadieninę armėnų mokyklą lankantys vaikai ir jaunimas 1999 m. sukūrė jaunimo ansamblį „Hayrenik“ (*Tėvynė*) ir iki šiol, dalyvaudami įvairiuose projektuose ir renginiuose, propaguoja armėnų kultūrą, liaudies meną, – pasakoja Lusine Sargsyan. – Taip pat įgyvendiname tęstinį projektą „Armėnija iš arčiau“, kuriuo siekiame Lietuvos visuomenę labiau supažindinti su armėnų tautos muzikiniiais instrumentais, tautiniais drabužiais, šokiais.“

Šių metų gegužės 27 dieną įvyko jau trečiasis tarptautinis konkursas-festivalis „Amicitia Sonans“ (*Skambanti draugystė*), kurį Kauno armėnų bendrija organizuoja kartu su partneriais. Šio renginio tikslas – skatinti Lietuvos ir Armėnijos kultūrinį bendradarbiavimą, apimančių kultūrinius ir pedagoginius mainus, nacionalinių kompozitorių kūrybos sklaidą. Konkursas skirtas vaikams ir jaunimui iš įvairių šalių, kurie muzikuoja įvairiais

Kauno armėnų bendrijos narė ir projektų kuratorė Lusine Sargsyan.

instrumentais. Konkurse-festivalyje per trejus organizavimo metus jau sudalyvavo per 500 mokinių ir per 200 mokytojų.

Ši vasara Kauno armėnų bendrijai – įvairių veiklų metas: išvykos į gamtą su žaidimais ir aktyvia sportine veikla vaikams ir paaugliams, planuojama tradicinė „Vardavar“ šventė, į kurią kviečiami Baltijos šalių armėnų bendruomenės nariai. Manoma, kad „Vardavar“ šventės istorija siekia pagonybės laikus.

300 ukrainiečių mokytis lietuvių kalbos galimybę suteikė „Stiprūs kartu“ parama

Karolina Baltmiškė

„Noriu suprasti žmones ir su jais bendrauti. Be to, lietuvių kalba man reikalinga ir darbe“, – į klausimą, kodėl nusprendė mokytis lietuvių kalbos, atsako iš Chersono su žmona Olga ir keturiais vaikais į Lietuvą atvykęs Oleg Volskyj, laukiantis dienos, kai galės sugrįžti į namus, kur plėtojo statybinių medžiagų prekybos įmonę. Nors sandėlio jau nebėra, jį nusinešė karas, bet gyvenamasis namas šeimos tebelaukia. Karui prasidėjus toks likimas ištiko milijonus ukrainiečių, kurių keliasdešimt tūkstančių prieglobstį rado Lietuvoje ir lietuvių kalba jų gyvenime tapo svarbiausia bendravimo ir įsitvirtinimo darbo rinkoje priemone. Daliai jų mokytis valstybinės kalbos galimybės suteikė Tautinių bendrijų namai.

Pageidaujančiųjų mokytis skaičius lenkė galimybes

Tautinių bendrijų namai daugiau kaip trisdešimt metų rengia valstybinės kalbos mokymus kitakalbiams. Mokymus finansuoja Valstybinė lietuvių kalbos komisija ir Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Kasmet šiuose kursuose mokosi apie šimtą žmonių. Poreikis mokytis lietuvių kalbos itin išaugo pastaraisiais metais, kai į Lietuvą atvyko nuo karo pasitraukę ukrainiečiai.

„Šiemet planavome lietuvių kalbos mokytis 130 žmonių, bet paskelbus informaciją apie rengiamus lietuvių kalbos kursus, prašymų sulaukėme keliskart daugiau nei leidžia mūsų finansinės galimybės. Ir pasakyti žmonėms, kad dabar jų prašymų nepatenkinsime, negalėjo-

Kaip teigia ukrainiečius mokanti pedagogė Violeta Lopetienė, lietuvių kalbos mokymasis siejasi ir su šalies istorijos, kultūros, tradicijų, papročių pažinimu. Gegužės pabaigoje valstybinės kalbos besimokančių ukrainiečių grupė apsilankė Valdovų rūmuose, kuriuose ekskursiją ukrainiečių kalba vedusi Marija taip pat mokosi lietuvių kalbos.

me. Didelė dalis pageidaujančiųjų mokytis buvo susiradę darbą, kuriame jiems reikalinga lietuvių kalba. Kiti lietuvių kalbos pageidavo mokytis, nenorėdami su Lietuvos gyventojais bendrauti rusų, kaip tarpine, kalba. Be to, susidomėjimu valstybine kalba jie stengiasi parodyti ir savo pagarbą bei dėkingumą Lietuvos gyventojams už jiems teikiamą pagalbą. Suprasdami šių žmonių poreikius ir norėdami jiems padėti, pradėjome ieškoti rėmėjų“, – pasakoja Tautinių bendrijų namų direktorius Gžegož Miloševič.

Padėjo rėmėjai

Dėl paramos ukrainiečių mokymams Tautinių bendrijų namai kreipėsi į viešąją įstaigą „Stiprūs kartu“. „Įstaigos vadovas pasiteiravo, kokia suma mokymams reikalinga, o po valandos jau pranešė, kad valdyba skiria mums reikalingus 28 tūkstančius eurų, – operatyviai suteikta pagalba pasidžiaugia Tautinių bendrijų namų direktorius. – Kadangi norinčių mokytis lietuvių kalbos buvo per tris šimtus ir vesti kontaktinius užsiėmimus neturėjome galimybių, nusprendėme organizuoti nuotolinius mokymus. Tokiam apsisprendimui įtakos turėjo ir plati pageidaujančių mokytis įsikūrimo geografija. Į mokymus užsirašė ne tik Vilniuje, bet ir Kaune, Klaipėdoje,

Ignalinoje, Marijampolėje, Varėnoje bei kitose šalies vietose įsikūrę ukrainiečiai.“

„Grupės formavome atsižvelgdami į kursų dalyvių galimybes. Vieni pageidavo mokytis ryte, prieš darbą, kiti – pietų pertraukos metu, tretiems dalyvauti užsiėmime patogiau vakare, – grupių formavimo išpūdziais dalijasi kursus vedanti mokytoja metodininkė Violeta Lopetienė. – Be abejo, pirminis grupių pasirinkimas keitėsi, nes keitėsi besimokančiųjų galimybės.“

Šiuo metu mokymuose dalyvauja daugiau kaip 300 ukrainiečių, susiskirstę į 25 grupes. Vienoje grupėje vidutiniškai mokosi po 15 žmonių. A lygio programai skiriama 60 akademinė valandų, kurios išdėstomos per 30 užsiėmimų. Per savaitę vyksta du užsiėmimai. Atsižvelgiant į kursų dalyvių pageidavimą, mokymai vyksta rusų ir anglų kalbomis.

„Kadangi sulaukėme nemažo Kaune gyvenančių ukrainiečių, pageidaujančių mokytis lietuvių kalbos, susidomėjimo, tame mieste suformavome dvi grupes, kurios mokosi kontaktiniu būdu“, – sako Gžegož Miloševič.

„Lietuvių kalbos mokymai Kaune organizuojami bendradarbiaujant su ukrainiečių mokykla „Heroiam

Nuotr. autorė Karolina Balmiške

Kaune lietuvių kalbos pamokos kartais vyksta ir netradicinėse erdvėse. Viena tokių pamokų vyko Kiemų šventėje.

slava“. Mokymuose dalyvauja mokytojai, 2022 metais į Lietuvą atvykę, traukdamiesi nuo karo Ukrainoje ir šiuo metu mokytojaujantys ukrainiečių mokykloje. Mokymai vyksta Kauno įvairių tautų kultūrų centre, kartais – pačioje „Heroiam slava“ mokykloje ar net išsikelia į netradicines vietas. Viena tokių pamokų – Kiemų šventė Laisvės alėjoje vyko gegužės mėnesį. Tai jau tradicinis Kauno miesto renginys miesto centre. Kauno įvairių tautų kultūrų centras subūrė įvairias miesto tautines bendruomenes į šią šventę ir labai džiugu, jog mokytoja Aistė Miškinytė su moksleiviais ištraukė į šventę, kurioje ne tik atliko įvairias užduotis, bet ir smagiai bendravo su visais šventės dalyviais lietuvių kalba“, – apie Kaune vykstančius mokymus, kuriuos finansuoja viešoji įstaiga „Stiprūs kartu“, pasakoja Kauno įvairių tautų kultūrų centro vadovė Eglė Rušinskaitė.

Viešosios įstaigos „Stiprūs kartu“ parama sudarė sąlygas ukrainiečiams lietuvių kalbos mokytis nemokamai. „Kiek domėjaisi, lietuvių kalbos kursai gan brangiai kainuoja. Viena akademinė valanda mokantis nuotoliniu būdu kainuoja keturis ir daugiau eurų, o kontaktiniu būdu – apie šešis eurus. Mums, atvykusiems iš Ukrainos, tokia kaina per didelė, todėl labai gerai, kad sudaromos galimybės valstybinės kalbos mokytis nemokamai“, – pasibėžia iš Kijevo atvykusi Elizaveta

Riger-Havrošina, su kuria susitikome *Vyšivankos* dienoje.

Jau paklūsta lietuviški žodžiai

Ukrainiečių mokymai, kuriuos finansavo viešoji įstaiga „Stiprūs kartu“, prasidėjo balandžio 11–12 dienomis. Nuotolinius mokymus veda penkios lietuvių kalbos mokytojos – trys dirba nuotoliniu būdu ir dvi kontaktiniu būdu Kaune.

Mokymuose dalyvaujantys ukrainiečiai džiaugiasi pirmaisiais rezultatais – ir lietuviškų žodžių jau daug išmoko, ir lietuvišką tekstą pradeda suprasti. Pateikiame kelių dalyvių atsiliepimus apie lietuvių kalbos mokymąsi.

„Mokausi nuotoliniu būdu. Man patinka mokytojos Violetos vedami užsiėmimai. Jau žinau nemažai žodžių, šiek tiek suprantu apie ką

kalbama, bet nemažai užtrunku, kol atsakymą sudėliuju. Kur nors nuėjęs ir darbe bandau kalbėti lietuviškai, bet žmonės, pastebėję, kad sunkiai renku lietuviškus žodžius, pereina prie rusų kalbos. Aš prašau, kad su manimi kalbėtų lietuviškai, jie atsako „gerai“ ir toliau rusiškai kalba“. (*Oleg Volskyj*)

„Į Lietuvą atvykau 2022 m. balandžio 16 d. iš Sumų miesto, kuris yra prie pat Rusijos sienos. Man labai patinka mokytis lietuvių kalbos. Mokytoja Violeta sugeba mummyse uždegti optimizmą. Vos pasibaigus užsiėmimui kimbu daryti namų darbus. Mokydamasi ieškau ryšio su ukrainiečių kalba. Yra tam tikro panašumo. Lankyti mokamų kursų kol kas neturiu galimybių.“ (*Tatjana Surkova*)

„Dėkoju Tautinių bendrijų namams ir mokytojai Vidai Tolkūnei už užsiėmimų organizavimą ir vedimą, draugišką atmosferą ir individualų požiūrį į kiekvieną besimokantįjį.“ (*Nelia Vaščenko*)

„Esu labai dėkingas įstaigai „Stiprūs kartu“, organizatoriams už nuostabią galimybę mokytis lietuvių kalbos, kad galėtume bendrauti ir tobulėti šioje gražioje šalyje, o mūsų mokytojai Vilmai Lukšai už įdomias, turiningas ir labai naudingas pamokas.“ (*Jevgenij Lebedik*)

„Tai mano antrasis bandymas mokytis lietuvių kalbos. Pirmą kartą mokiausi nuotoliniuose kursuose savo gyvenamojoje vietoje. Tiesą

Nuotr. autorė Karolina Balmiške

Lietuvių kalbos besimokanti Oleg Volskyj žmona tikisi, kad netrukus galės sugrįžti į Ukrainą. Volskių šeima su mokytoja Violeta Lopetiene ir Tautinių bendrijų namų direktoriumi Gžegož Miloševič susitiko Ukrainos namuose, kur buvo švenčiama Višivankos diena ir paminėta Krymo totorių deportacijos diena.

pasakius, išmokau tik pasisveikinti, prisistatyti ir išvardinti savaitės dienas. Dalyvaudama šiuose mokymuose supratau, kodėl keičiasi žodžių galūnės, kaip taisyklingai tarti žodžius ir juos kirčiuoti. Norėčiau ir toliau mokytis ir gilinti savo lietuvių kalbos žinias.“
(*Marija Achtyrskaja*)

„Lietuvių kalbos mokausi nuotoliniu būdu Tautinių bendrijų namų organizuotuose kursuose. Nuoširdžiai dėkoju už šią galimybę, ji man labai vertinga ir svarbi! Šie užsiėmimai man labai padeda integruotis į Lietuvos visuomenę, sužinoti daugiau apie Lietuvą. Nuoširdžiai dėkoju už ekskursijas – tai gera proga ne tik praktikuoti kalbą, bet ir giliau pažinti gimtąsiais namais tapusias Lietuvos istoriją ir kultūrą, kol tėvynėje tęsiasi karas. Dėkoju už nuostabias mokytojas, kurios labai stengiasi padėti suprasti tokią sunkią kalbą ir kurios mus labai palaiko šiame kelyje. Mokausi pas Vidą ir Vilną – tai labai profesionalios mokytojos, kurios man padeda ne tik įgyti žinių, bet ir pamilti lietuvių kalbą kaip savąją. Norėčiau ateityje tęsti lietuvių kalbos mokymąsi B1 lygiu. Ir jei yra tokia galimybė, įtraukite mane į pageidaujantiųjų sąrašą.“
(*Irina Herasimenko*)

„Mane moko nuostabi mokytoja Vida Tolkūnė. Žinoma, mokymasis – ne be sunkumų, ne viskas lengvai sekasi, bet tikiu, kalbėti lietuviškai išmoksiu.“
(*Jevgenija Chudna*)

„Esame labai dėkingi mokytojai

Kaune suformuotos dvi grupės, kurios mokosi kontaktiniu būdu.

Vilmai, už žinias ir norą mokytis mus lietuvių kalbos. Labai džiaugiamės, kad mums suteiktos nemokamos pamokos. Labai norėtume ir toliau mokytis lietuvių kalbos, kultūros bei istorijos ir labai tikimės, kad turėsime tokią galimybę.“
(*Olena ir Sergejus*)

„Nuoširdžiai dėkoju už organizuotus lietuvių kalbos kursus. Mums, ukrainiečiams, labai svarbu mokėti mus priėmusios šalies kalbą.“
(*Marina Černoštanova*)

„Labai ačiū organizatoriams už lietuvių kalbos kursus! Tai puiki galimybė išmokti lietuvių kalbą ir integruotis į visuomenę.“
(*Ljubov Kondraškina*)

„Ačiū už skirtą laiką ir žinias! Jūs labai padedate mums, ukrainiečiams, adaptuotis Lietuvos visuomenėje. Džiaugiuosi, kad iš Ukrainos atvykau būtent į Lietuvą! Jūs esate labai geri ir užjaučiantys žmonės! Ačiū iš visos širdies“.
(*Tatjana*)

„Man labai patinka lietuvių kalbos

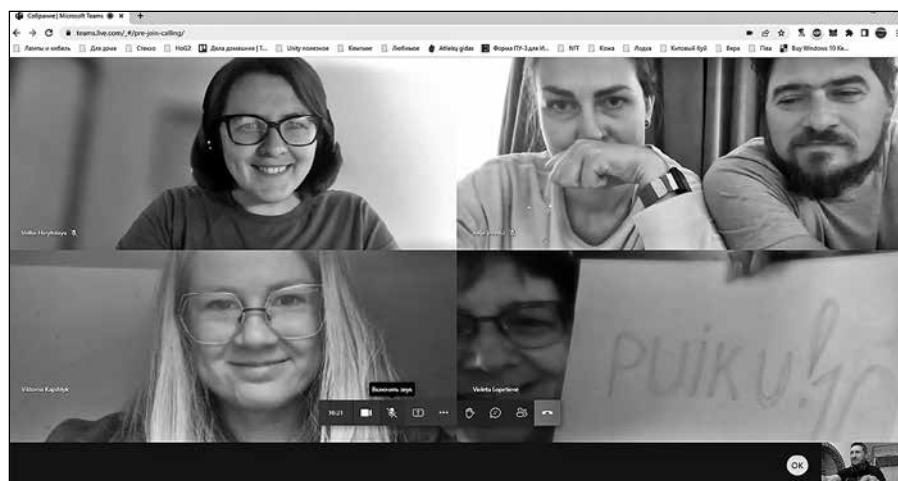
pamokos. Mes mokomės įvairių frazių, kurių prisireikia gyvenant Lietuvoje. Mokytoja mus moko lietuviškų žodžių, reikalingų kasdieniniame gyvenime. Išmokus žodžius stengiuosi naudoti ir išėjusi iš pamokos. Nuoširdus ačiū už galimybę mokytis lietuvių kalbos.“
(*Marina Sajapina*)

„Mokytoja parenka bendravimui labai svarbius žodžius ir frazes. Parinktas labai patogus pamokų laikas. Norėtusi ir raštu atliekamų namų darbų, kurie labiau įtvirtintų per užsiėmimą įgytas žinias.“
(*Jelena Emets*)

„Iš visos širdies dėkoju už paramą ukrainiečiams tokiu sunkiu metu. Mums, ukrainiečiams, tai labai sunkus metas, laikas, kai ieškai savęs, nes visą gyvenimą palikome Ukrainoje – mūsų namai ir sielos sugriauti...ir reikia rasti jėgų gyventi toliau, kurti savo gyvenimą nuo nulio, todėl mums labai svarbu mokėti šalies, kurioje gyvename, kalbą. Ačiū, kad supratote mūsų skausmą ir lengvinate mūsų gyvenimą. Слава Україні – Героям Слава! Сильні разом – stiprūs kartu!“
(*Alla Blyzniuk*)

„Nuotoliniu būdu nemokamai mokausi A1–A2 lygiu lietuvių kalbos. Dėkoju Tautinių bendrijų namams ir viešajai įstaigai „Stiprūs kartu“, sudariusiems mums sąlygas mokytis. Tai labai padeda mums prisitaikyti naujoje šalyje, suprasti čia gyvenančius žmones ir spręsti kylančias problemas.

Ypač dėkoju mokytojai Vilmai Žukauskaitei-Lukšai. Jos pamokos labai gyvos ir įtraukiančios. Daug laiko skiriama bendravimui lietuvių kalba.

Išaugusį poreikį mokytis lietuvių kalbos padeda patenkinti nuotoliniai mokymai.

Pamažu priprantame prie lietuvių kalbos skambesio ir pradėdame geriau ją suprasti. Jaučiu, kad labiau pasitikiu parduotuvėse ir kitose viešose vietose. Galiu ko nors lietuviškai paklausti, imu suprasti, kas man sakoma. Tai motyvuoja toliau mokytis šios šalies kalbos.“ (*Darja Logimova*)

„Nuoširdžiai dėkoju Tautinių bendrijų namų direktoriui Gžegož Miloševič už mokymų organizavimą ir mokytojai Vilmai Žukauskaitei-Lukšai už puikų lietuvių kalbos mokymą.“

Jos pamokos visada gerai organizuotos, informatyvios ir interak-

tyvios. Ji puikiai išaiškina lietuvių kalbos gramatikos taisykles. Po įvairių praktinių užsiėmimų pajutau padariusi didelę lietuvių kalbos mokymosi pažangą. Vilmos patarimai padeda man pagerinti tarimą ir gramatikos žinias. Labai noriu dar labiau pagerinti lietuvių kalbos žinių lygį.“ (*Marina Ščepetilnikova*)

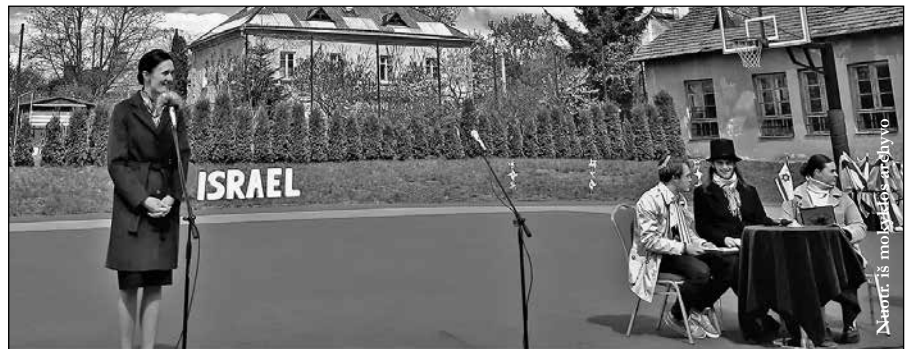
„Visos mūsų 24 žmonių grupės vardu dėkoju viešajai įstaigai „Stiprūs kartu“ už suteiktą galimybę nemokamai mokytis lietuvių kalbos. Tai mums labai svarbi pagalba esamoje situacijoje. O ypač noriu padėkoti mūsų mokytojai Vilmai. Ji yra nuosta-

bi mokytoja, unikalus žmogus ir tikrai nuostabi mentorė. Jos dėka, mes jau pradėjome šiek tiek suprasti ir kalbėti lietuviškai. Ir dabar jaučiamės labiau pasitikintys. Dėkojame už dėmesį ir palaikymą, už darbą ir kantrybę!“ (*Elena Krasnovid*)

Tai tik dalis lietuvių kalbos kursų dalyvių atsiųstų atsiliepimų. Jų gavome nepalyginamai daugiau ir visuose juose nuoširdūs padėkos žodžiai mokymus organizavusiems Tautinių bendrijų namams, mokymų finansiniam rėmėjui – viešajai įstaigai „Stiprūs kartu“, lietuvių kalbos mokytojoms.

Paminėta Izraelio Nepriklausomybės diena

Balandžio 27 d. Tautinių mažumų departamento direktorė dr. Vida Montvydaitė dalyvavo Vilniaus Šolomo Aleichemo ORT gimnazijos renginyje „Tautų mugė“, skirtame paminėti Izraelio valstybės 75 metų gimtadienį. Su švente mokyklos bendruomenę pasveikino Seimo Pirmininkė Viktorija Čmilytė-Nielsen, Izraelio ambasadorė Hadas Wittenberg Silverstein, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos bei Vilniaus

miesto savivaldybės atstovai, Lietuvos žydų bendruomenės pirmininkė

Faina Kuklianski ir kiti žydų bendruomenių pirmininkai. TMD inf.

Tautinių bendrijų namuose svečiavosi jaunieji alytiškiai

Gegužės 16 d. Tautinių bendrijų namuose lankėsi grupė Alytaus Vidurinio progimnazijos moksleivių, lydimų Alytaus rusų kultūros draugijos „Malachit“ pirmininkės Nadieždos Krakovskajos. Šis mokinių apsilankymas – tai „Malachit“ įgyvendinamo švietėjiško kultūros projekto „Įvairių tautų kultūrų vaivorykštė“ dalis.

Tautinių bendrijų namų direktorius Gžegož Miloševič moksleiviams papasakojo apie Tautinių bendrijų namus, ekskursijos metu supažindino su Tautinių bendrijų namuose įsikūrusiomis bendruomenėmis. Jaunieji alytiškiai taip pat apžiūrėjo dalies

bendruomenių kabinetus, kuriuose saugomi tos tautos etnokultūrai svarbūs daiktai, veiklą atspindinčios nuotraukos, jų šalių atributika.

Su moksleiviais bendravęs Lietuvos graikų bendruomenės „Pontos“ pirmininkas Georgios Macukatov keliais epizodais vaikams pristatė graikų istoriją ir jų kultūros svarbą Europai ir Tautinių bendrijų namų salėje eksponuojamą parodą, primenančią ryškiausias senosios

Alytaus rusų kultūros draugijos „Malachit“ pirmininkė Nadiežda Krakovskaja ir Lietuvos graikų bendruomenės „Pontos“ pirmininkas Georgios Macukatov.

Graikijos asmenybės ir įvykius.

TBN inf.

Startuolio „SPEAK Lithuania“ įkūrėja Narmin Aliyeva

Karolina Baltmiškė

Azerbaidžanietė Narmin Aliyeva į Lietuvą atvyko prieš devynerius metus. „Atvykau studijuoti informatikos Kauno technologijų universitete ir likau Kaune gyventi“, – sako Narmin Aliyeva. Gyvendama Lietuvoje mergina įsitraukė į čia gyvenančių tautiečių veiklą, dalyvaudama renginiuose prisideda prie kalbos, etnokultūros, kulinarinio paveldo puoselėjimo ir populiarinimo, o jos įkurtas socialinių technologijų startuolis „SPEAK Lithuania“ migrantams ir pabėgėliams padeda mokytis kalbų, burtis į bendruomenę, sumažinti socialinę atskirtį ar tiesiog susirasti draugų svetimoje šalyje.

Pagalba tapo verslu

„Į Lietuvą atvykau čia neketindama pasilikti ilgesniam laikui. Tiesiog gyvendama Kipre susidomėjau studijų Kaune galimybe. Atvykti į Lietuvą nusprendžiau dėl siūlomos kokybiškos studijų programos ir galimybės laisvai ir lengvai keliauti po Europą, – pasakoja pašnekovė. – Tačiau pradėti gyvenimą Kaune nebuvo lengva. Man sunkiai sekėsi susirasti draugų, užmegzti naujas pažintis. Ir, kaip vėliau pastebėjau, su tokiomis problemomis susidūriau ne aš viena. Beveik visiems mano sutiktiems užsieniečiams trūko galimybių socializuotis. Gyvendama Portugalijoje susipažinau su kalbų mokykla „SPEAK“ – jos būstinėje atlikau praktiką studijų Lietuvoje metu. Ši platforma padėjo ne tik mokytis kalbų, bet ir plėsti pažinčių ratą.“

Grįžusi į Lietuvą Narmin 2020 metais pristatė SPEAK platformą, palengvinančią užsieniečiams ir pabėgėliams integruotis ir mokytis kalbų.

Nuotr. iš pašnekovės asm. archyvo

Socialinių technologijų startuolis „SPEAK Lithuania“ įkūrėja Narmin Aliyeva.

SPEAK tirpdo atskirtį

Kaip teigia Narmin Aliyeva, SPEAK – tai socialinis technologijų startuolis, sujungiantis migrantus ar pabėgėlius su vietiniais gyventojais, griauantis ne tik kalbinius, bet ir kultūrinius barjerus.

„Idėja kurti tokią platformą kilo portugalui Hugo Menino Aguiar, iki tol sėkmingai dirbusiam programinės įrangos inžinieriumi ir „Google“ produkto vadovu“, – apie platformos pradžių pradžią pasakoja pašnekovė.

Jo sukurta platforma startavo 2014-taisiais ir nuo to laiko pelnė ne vieną reikšmingą apdovanojimą, tarp kurių – trečioji vieta „Chivas Venture“ konkurse, pripažinimas vienu geriausių projektų Europos „Google Impact Challenge“ 2020-taisiais, „Fi-

nancial Times“ ir „Google“ įtraukė startuolį į „Top 100 European Digital Pioneers“ sąrašą. Programa taip pat yra gavusi Europos komisijos teikiamą Europos kalbų ženklą – apdovanojimą, kuriuo siekiama paskatinti naujus kalbų mokymosi metodus ir iniciatyvas, taip pat skatinti kultūrinį sąmoningumą Europoje.

Platformos principas leidžia startuoliui sparčiai plisti įvairiose šalyse – jis plečiamas pagal socialinės franšizės modelį, kuris leidžia bet kuriam žmogui ar organizacijai imtis projekto savo mieste.

Kaip teigia Narmin, šiuo metu platforma SPEAK veikia Kaune ir Vilniuje ir padeda mokytis lietuvių, anglų, japonų, ispanų, hebrajų, italų, rusų, turkų, ukrainiečių kalbų. Paklausiausia kalba tarp užsieniečių yra lietuvių, tarp lietuvių – anglų ir ispanų.

Iš Vilniaus ukrainiečių bendrijos veiklos

Dr. Aldona Vasiliauskienė

Vilniaus ukrainiečių bendrija, vadovaujama Natalijos Šertvytienės, organizuoja paramos kenčiančiai, karo kamuojamai Ukrainai rinkimą: labdaros koncertus ne tik Tautinių bendrijų namuose, Karininkų Romovėje, Vilniaus Švč. Trejybės Graikų apeigų katalikų bažnyčioje, bet ir įvairiuose Lietuvos miestuose: Druskininkuose (Kultūros centre – lauke, buvo įtraukti į vykusio festivalio programą, 2022 08 20), Jonavoje (Kultūros centre, 2022 10 16), Panevėžyje (Lėlių vežimo teatre, 2022 12 11). O pirmoji Vilniaus ukrainiečių bendrijos ansamblio, va-

Atvykusius vilniečius sutiko Šiaulių vyskupijos kurijos kancleris kun. Rimantas Žoromskis. Iš kairės: Tatjana Morgun, kun. Rimantas Žoromskis, dr. Aldona Vasiliauskienė, Natalija Šertvytienė ir Ala Baniulienė.

2008 metų – nuo „Tyloje keliaujančio Piligriminio kryžiaus“, viešėjusio Žagarėje.

2004 m. pradžioje Lvovo architekto Vitalijaus Sobolivskio iniciatyva tautodailininkas Bogdanas Nos paga-

aplankė Kauną, Šiaulius, Kryžių kalną. Paskutinė vieta Lietuvoje – Žagarės Šv. apaštalų Petro ir Pauliaus bažnyčia (liepos 11–12 d.), kur ukrainiečių lydimą piligriminį kryžių sutiko klebonas Rimantas Žaromskis su parapijiečiais. Po mėnesio Piligriminis Padėkos kryžius iškeliavo į Latviją.

Piligriminis Padėkos kryžiaus žygis yra skirtas paminėti Kristaus mirties ir Prisikėlimo 2000-uosius metus (33–2033). Organizatoriai tikisi, kad 2033 metais per didžiąją Gavėnios savaitę, kai jau bus apkeliautos visų pasaulio valstybių sostinės ir ten pastatyti kryžiai, tų valstybių žmonės gausiai susirinks prie savo pastatytų kryžių, kad kartu padėkotų Dievui už mūsų išgelbėjimą ir kad visame pasaulyje vienu metu į dangų kildama padėkos malda mus visus suvienytų tikėjime ir meilėje.

Nūdienos Vilniaus ukrainiečių bendrijos veiklą galima palyginti su Padėkos Piligriminio kryžiaus veikla. Tie patys kilnūs, dvasingi siekiai, skleidžiant Dievo meilę, palaikant kenčiančią Ukrainą.

Šių metų vasario 19 d. iš Vilniaus į Šiaulius atvykusius ukrainiečius priėmė vyskupijos pastoracinėje salėje, papuoštoje Ukrainos vėliava. Salėje buvo eksponuojama ukrainiečių atsivežta paroda: ukrainietiški suvenyrai, įvairios skarelės, siuvinėjimo darbai (višivankos): rankšluosčiai, staltiesės, servetėlės, palaidinės ir kt. Eksponuoti ir atsivežti standai

Vilniaus ukrainiečių bendrija yra viena pirmųjų Lietuvos tautinių bendrijų. Ji buvo įkurta 1988 m. gruodžio 8 d. Po metų, pradėjus steigti ukrainiečių bendrijas kituose Lietuvos miestuose, buvo įkurta ir visos Lietuvos ukrainiečių bendrija.

Ukrainiečių bendrijos organizuojami kultūros renginiai vyksta Tautinių bendrijų namuose ir Švč. Trejybės Graikų apeigų katalikų bažnyčioje. Švenčiama Ukrainos nepriklausomybės diena, organizuojami koncertai, įvairios parodos. „Be tradicinės Nepriklausomybės šventės, pagerbiame ir Tarasą Ševčenką, minime ukrainiečių liaudies kostiumo – *višivankos* – dieną, taip pat švenčiame religines šventes. Lapkričio 12-ąją minime Šv. Juozapo dieną, į kurią atvyksta chorų iš Ukrainos ir Lenkijos bei ukrainiečių, priklausančių ne tik Graikų apeigų katalikų bažnyčiai. Su vaikais minime Šv. Mikalojaus šventę gruodžio pradžioje, turėjome ir kalėdinį teatrą“, – sako bendrijos pirmininkė Natalija Šertvytienė.

2022 m. vasario 24 d. Rusijai užpuolus Ukrainą Vilniaus ukrainiečių bendrija didžiąją savo veiklos dalį nukreipė į pagalbą savo šalį ginantiems tautiečiams.

dovaujamo Tatjanos Morgun išvyka iš Vilniaus – koncertas Skapiškyje (Kupiškio r.) vykęs 2022 m. gegužės 27 d. minint muziejaus „Pažintis su Ukrainos kultūra“ veiklos dešimtmetį. 2023 m. vasario 19 d. Tatjanos Morgun vadovaujamas Vilniaus ukrainiečių ansamblis koncertavo Šiauliuose.

Pastoraciniame centre iš Vilniaus atvykusius 15 ukrainiečių pasitiko Šiaulių vyskupijos kurijos kancleris Rimantas Žaromskis. Kun. R. Žaromskio ryšiai su ukrainiečiais žinomi nuo

mino 400 kilogramų ažuolinį kryžių. Jis būsimai piligriminei kelionei buvo pašventintas stebuklais garsėjančioje Zarvanicoje, o piligriminei kelionei Vitalijų Sobolivskį palaimino Šventasis Tėvas.

Pabuvojęs daugelyje Ukrainos vietų kryžius pasiekė Lenkiją. Po dviejų metų piligrimystės Lenkijoje 2008 m. birželio 12 d. atvyko į Lietuvą – į Vilnių, Aušros Vartų – Dievo Gailestingumo šventovę, vėliau – į Arkikatedrą. Po to pasiekė Anykščius,

Vilniaus ukrainiečių bendrijos pirmininkė Natalija Šertvytienė su Šiaulių vyskupu Eugenijumi Bartuliu.

– nuotraukos su įvairia apranga ir darbo įrankiais.

Muzikinius numerius, kuriuos parengė Tatjana Morgun su vyru Mykolu, atliko broliai Volodymyras ir Myroslavas Zeleneckiai, Dmytro Josipiv, Žana Lupenko su dukra Žana, Julija Čumak. Dainavo ir šiaurietė vokalistė Adriana Balsytė, kurios močiutė kilusi iš Ukrainos, Čerkasų srities, bet jau daugiau 50 metų gyvena Šiauliuose.

Renginį, primindamas žuvusius ir žūstančius Ukrainoje, pradėjo ir palaimino Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis.

Šiaulių ukrainiečių atstovė menininkė Ala Baniulienė pristatė atvykusius iš Vilniaus svečius, kalbėjo apie paramos Ukrainai renginį. Vilniaus ukrainiečių bendrijos pirmininkė Natalija Šertvytienė supažindino su bendrijos narių veikla, parama ir pagalba kenčiančiai Ukrainai.

Dr. Aldona Vasiliauskienė kalbėjo apie ukrainiečių glaudžius ryšius su Šiauliais, Šiaulių universitetu bei Bazilijonų mokykla, apie nuo 2001 m. pradėtas organizuoti konferencijas, kuriose buvo tyrinėta vienintelio Vilniuje

įkurto Šv. Bazilijaus Didžiojo ordino istorija, Šventojo Juozapato gyvenimas ir veikla. Kalbėjo apie vyskupo E. Bartulio dėmesį ir palaikymą organizuojant konferencijas (jų Lietuvoje buvo 10, o 5 vyko Ukrainoje), pristatė į renginį atvykusius buvusios Bazilijonų mokyklos direktorių Rimantą Gorį su žmona Sabina, buvusio Šiaulių universiteto profesore Genovaitę Kačiuškiene, minėjo ryšius su vienuoliais bazilijonais ir atlikus darbus, garsinant jų vardą.

Labdaros renginys užbaigtas bažnytine giesme „Dieve, saugok Ukrainą“ (*Боже, Великий єдиний, нам Україну храни*) ir Šiaulių vyskupo Eugenijaus Bartulio padėka už retą galimybę klausytis iš visos širdies atliekamų dainų.

Prie ukrainietiškių siuvinių parodos bazilijoniškai, ukrainiečiai su profesore Genovaite. Iš kairės: Sabina Gorienė, Tatjana Morgun, Rimantas Goris, prof. Genovaitė Kačiušienė ir Natalija Šertvytienė.

Apie Šv. Juozapatą kalbėta Seime

Birželio 13 d. Seimo narė Rimos Baškienės iniciatyva Seime surengta spaudos konferencija „Šv. Juozapato metai: dr. Aldonos Vasiliauskienės mokslo studijos „Lietuva–Ukraina: religija, mokslas, kultūra Vilniaus vienuolių bazilijonų veikloje“.

Joje dalintasi prasmingais liudijimais apie žmones, kurie dešimtmečius tiesia gražius bendradarbiavimo tiltus tarp Lietuvos ir Ukrainos, dar kartą įvardinant Šv. Juozapato darbų reikšmę Lietuvai. Spaudos konferencijoje apie savo veiklą pasakojo Lietuvių ir ukrainiečių istorikų asociacijos prezidentė, 2021 m. Lvove išleistas 1112 puslapių apimties mokslo studijos „Lietuva – Ukraina: religija, mokslas, kultūra Vilniaus vienuolių bazilijonų veikloje“ autorė dr. Aldona Vasiliauskienė, Vilniaus Švč. Trejybės

Spaudos konferencijos dalyviai

Graikų katalikų apeigų bažnyčios klebonas, Bazilijonų vienuolyno igumenas tėvas Mikalojus Ruslan Kozelkivskyy OSBM, mokslo studijos recenzentas Krekenavos Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bazilikos Rektorius, kun. dr. Gediminas Jankūnas OFS.

Spaudos konferencijoje buvo galima susipažinti ir dar su dviem Ukrainos ir Lietuvos bendradarbiavimui skirtomis dr. Aldonos Vasiliauskienės knygomis: 2014 m. Romoje išleista

monografija Vasilijaus Zinko studija „Sesuo Rafaila“: istorinis biografinis kontekstas, moksliniai komentarai ir teologinė terminologija ir 2017 m. išleistas Mokslinių straipsnių rinkinys „Šv. Bazilijaus Didžiojo ordinas: iš liaudies – liaudžiai“.

Seimo narė padėkos raštus įteikė Aldonai Vasiliauskienei, Gediminui Jankūnui, Mikalojui Ruslan Kozelkivskyy ir Vilniaus ukrainiečių bendrijos vadovei Natalijai Šertvytienėi. **TBN inf.**

Lietuvos latviai šventė Lyguo

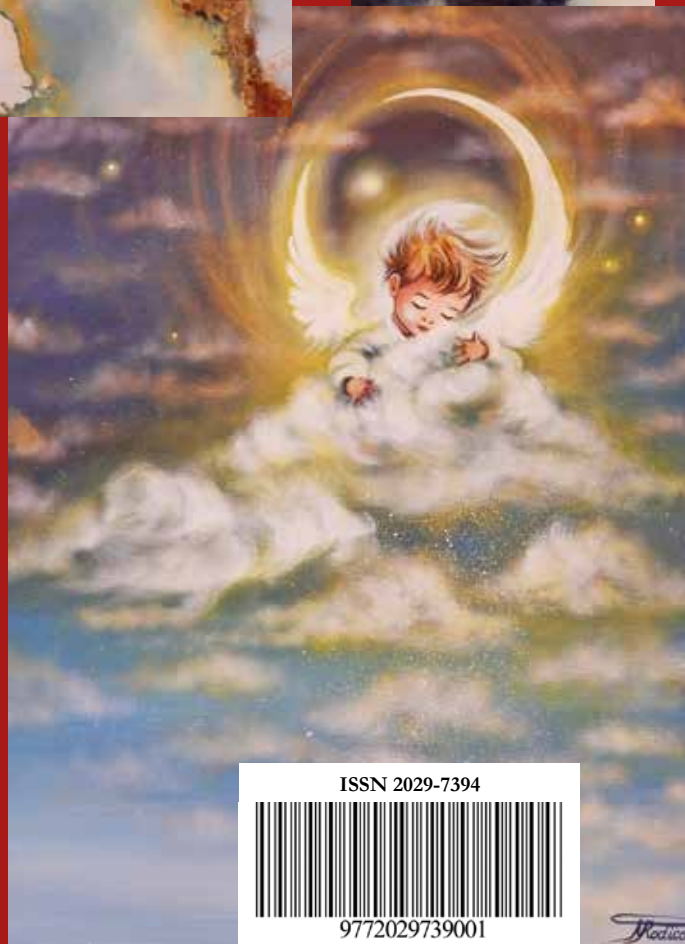
Birželio 17 dieną Lietuvos latvių bendruomenė Latvijos Respublikos ambasados kiemelyje šventė Lyguo. Lyguo šventė susiformavo I tūkstantmečio antrojoje pusėje. Šventės papročiuose esama daug elementų, susijusių su senovės žemdirbių ir gyvulių augintojų tikėjimu gamtos jėgomis. Dvi savaites prieš Lyguo šventę ir penkias dienas po jos būdavo dainuojamos dainos, turinčios priedainį „lyguo“. „Tai viena gražiausių latvių liaudies švenčių, kurią švenčiame per vasaros saulėgrįžą. Ši šventė, kaip nė viena kita, Latvijoje iki šiol labai tampriai susijusi su nacionalinėmis tradicijomis“, – sako bendruomenės pirmininkė Gunta Ronė. O jos žodžius patvirtino iš Dobelės gimnazijos atvykęs etnografinis ansamblis, padovanojęs pluoštą smagių Lyguo šventės dainų ir žaidimų.

Per šventę iš įvairių žolynų buvo pinami tradiciniai Lyguo vainikai. Ypač aktyviai vainikus pynė jaunieji šventės dalyviai. Kaip teigia Gunta Ronė, Lyguo šventė turi ir savo patiekalus, kuriais pasirūpino ambasada ir bendruomenės nariai.

Kartu su latviais Lyguo šventė ir kitų tautinių bendrijų atstovai, Tautinių mažumų departamento Ryšių su tautinėmis bendrijomis skyriaus vadovė Rasa Paliukienė, Tautinių bendrijų namų direktorius Gžegož Milševič.

Rodikos Morari tapybos darbų paroda

ISSN 2029-7394

9772029739001

Rodiko